

te culpa, si te condemnaveris : culpaberis autem, si non te redarguas : culpaberis, si non dolueris. Homil. 21, super *Epist. ad Hebr.*

24. Vix iudex esse? judica temetipsum et tua delicta, nullus est qui velet. Homil. 42, super *Gen.*

S. JUSTIN. MART. 25. Omnis qui se considerat et judicat, nulli culpe affinis est. *Epist. ad Zenam.*

LACT. FIRM. 26. Nemo potest de se recte judicare. Lib. 3, de *Divin. Inst.*, cap. 4.

S. PETR. DAM. 27. Qui semetipsum perfecte dijudicat, iudicium non expectat. *Prose.*

28. Perfecite semetipsum dijudicare, est reprehendenda non agere : et que irreprehensibiliter acta sunt, timide retractare. Lib. 4, epist. 15, ad *quemdam episcop.*

29. Iustus quisque semetipsum, dum sancte vivit, accusat : et se dijudicando vel accusando, magis magisque sanctificat. *Ibid.*

30. Tunc victorum omnium barbariem sternimus, tunc potestates aereas invicissime debellamus, si et innocenter vivimus, et tamen reos nos, ac peccatis tanquam obnoxios accusamus. *Ibid.*

S. PROSPER. 31. Amat Deus eos, qui semetipsum iudicant, non judicare. El Apud div. Augustin.

SALVIANUS. 32. Liberandus a Deo ipso omnino non eris, nisi te ipse damnaveris. Lib. 5, de *Gubern. Dei.*

THOMAS A KEMPIS. 33. Seipsum iudicando homo semper fructuose laborat. Lib. 4, de *Imitatione Christi*, cap. 14.

IN VITIS PATR. 34. Sui reprehensor, mercedis est conservator. Lib. 3, num. 428.

35. Principium salutis est, si teipsum redarguas. Lib. 5 libell. 45, de *humilit.*, num. 15.

36. Virtus Monachi est, in omni tempore seipsum arguere. In *Sentent. in fine positis*, sent. 62.

SENTENTIE PAGANORUM.

CATO POET. 37. Cumque reus tibi sis, ipsum te iudice damna. Lib. 3 *Distichor.*, metr. 38.

38. Cum quid peccaris, castiga te ipse subinde : Vulnera dum sanas, dolor est medicina doloris. *Ibid.*, lib. 4, metr. 80.

CICERO. 39. Nemo fore est, qui sui periculi iudex, non sibi se equiorem quam reo prebeat. Orat. 42, pro *Rege Dejotaro.*

SENECA. 40. Sua satius est mala, quam aliena tractare : se excutere et videre, quam alios dijudicare. Epist. 118.

41. Quod de alienis tractas, ex tuis iudices. De *Moriis.*

JUDICIUM TEMERARIUM.

S. ANTONIN. *Definitio.* Iudicium temerarium est, cum aliquis opus proximi de quo non habet sufficientia iudicia ad cognoscendum utrum bonum vel

malum sit, in mente sua firmiter affirmat seu determinat illud esse malum. Part. 2, tit. 3, cap. 8, § 1.

Pravum iudicium est ex errore proveniens temeraria sententia, vel suspicio malo de occultis aliorum. Part. 1, *Centilopui*, sect. 10.

Iudicium temerarium est de re, que non constat, sed procedit ex sola suspicione. Super *Luc.*, cap. vi.

Iudicium temerarium est, quando creditur aliquid factum mala intentione, quod potuit et alia fieri intentione, cum actio sit indifferens. Lib. 1, de *Profect. religios.*, cap. 1.

Iudicium temerarium est, quando quibus commissum non est iudicant, sive sit de manifestis sive de occultis Super *Math.*, cap. vii, super illud : *Nolite iudicare, etc.*

Temerarium iudicium est, quo multi iudicant de aliis solis rumoribus nescientes causas, et circumstantias peccati, vel facti. Super *Ecclesiastic.*, cap. 11.

Temerarium est, si tutum delictum dissimulas, et iudicas alienum. Epist. 45, ad *Anonym.*

Divisio. Triplex est iudicium temerarium. Primum de proximo suo, secundum de Domino Deo, tertium de seipso. Part. 2, tit. 3, cap. 8.

Iudicium temerarium triplex est : definitionis, argutionis, assertionis. Definitionis, cum quis de futuris male iudicat, argutionis, cum quis iudicat de his, que ad eum non pertinent ; assertionis, cum quis iudicat de occultis. Part. 1, *Centilog.*, sect. 10.

Iudicium temerarium triplex est, definitionis, argutionis, assertionis. Definitionis est, quando de incertis, quasi de certis quis firmat sententiam ; argutionis est, quando quis iudicat de alio arguendo quod malus sit, cum ad eum non pertinet ; assertionis est, quando aliquis ut appareat bonus, iudicat alios esse malos in eo, in quo ipse malus est. Super *Math.*, cap. vii.

Origo. Temerarium iudicium ex curiositate et superbia procedit. Part. 2, tit. 3, cap. 8.

SENTENTIE PATRUM.

1. Sepe in iudicando majus peccatum iudicis est, quam peccati ipsius, de quo fuerit iudicatum. Lib. 2, *Apolog. David.*, cap. 2.

2. Grave est de alio temere iudicare. *Prose.*

3. Cum unusquisque sit suorum conscientis peccatorum, quomodo potest de alterius iudicare peccato?

4. Iudicet de alterius errore, qui non habet quod in seipso condemnet.

5. Iudicet ille, qui non agat eadem, que in alio putaverit punienda, ne cum de alio iudicat, in se

ferat sententiam. Super *Psal.* cxviii, serm. 20, vers. 4.

6. Judicia hominum sepe falluntur, ut et injustis justitiam gratiam frequenter adscribant, et justum aut odio persequantur, aut mendacio decolent. Lib. 1, super *Lucam*, cap. 1, in illud : *Erant ambo Justii.*

7. Nullus de onere suo sollicitus est, sed proximorum nostrorum peccata curioso et temerario iudicio lustramus. *Prose.*

8. Ad collum usque ceno oblitus sumus, nec quidquam pensi habemus : ad senectutem usque aliena curamus, neque in ipso senio mala propria expendimus : minuta fratrum nostrorum errata intuemur, ut trabem, que est in oculo nostro, non videmus.

9. Pondere criminum nostrorum deprimimur, et tamen curiose in aliorum defectibus, delictis que indagandis temere iudicando occupamur. Orat. *De non iudicando.*

10. Pene nullus reperitur immunis hujus vitii : sed clericus, Religiosus, laicus, rector, et subditus ab eo involvitur. Part. 2, tit. 3, cap. 8.

11. Iniquum est ut quisque de alio iudicare velit, et iudicari de se nolit. Epist. 174, ad *Pascen-tium.*

12. Infirmas et imperitias, utilia solet iudicare que nociva sunt. In *Quast. Veteris et Novi Testamenti*, quaest. 127.

13. Nolite iudicare. Hoc loco nihil aliud nobis precipi existimo, nisi ut ea facta, que dubium est quo animo fiant, in meliorem partem inter pretemur. *Prose.*

14. Sunt quedam facta media, que ignoramus quo animo fiant, quia et bono et malo fieri possunt, de quibus temerarium est iudicare, maxime ut condemnemus. De *Serm. Dom. in monte*, lib. 2.

15. Duo sunt, in quibus temerarium iudicium cavere debemus : cum incertum est quo animo quidque factum fuerit, vel cum incertum sit qualis futurus sit, qui nunc vel bonus vel malus apparet. *Ibid.*

16. Temerarium iudicium plerumque nihil nocet ei, de quo temere iudicatur : et autem qui temere iudicat, ipsa temeritas necesse est ut noceat. *Ibid.*

17. De incognitis non temere iudicando, innocentiam custodimus. De *unit. Eccles.*, cap. 2.

18. Multa incertum est quo animo fiant, de quibus iudicare, temerarium est. *Ibid.*

19. Maxime hi temere iudicant de incertis, et facile reprehendunt, qui magis amant vituperare et damnare, quam emendare atque corrigere, Tom. II.

quod vitium vel superbia est, vel invidentia. *Ibid.*

20. Insuper est naturaliter vulgo, ut de bonis semper male iudicet. De *Bono disciplina*, cap. 8.

21. Ad mortem properat, qui cito de quoquam iudicat. In suis *Proverbiis*, verbo *Ad.*

22. Temerarie iudex non iudices proximum, magis autem excusa : excusa intentionem, si opus non potes : puta ignorantiam, puta subreptionem, puta casum. Serm. 40, super *Cant.*

23. Non te exales super quemquam, neque iudices, cujus mentem ignoras, ne sub omnibus cadas. *Prose.*

24. Non te ipsum iudices, ut te preferas aliis : qui te ipsum non agnoscis, alios multo minus debes iudicare.

25. Si alium quemque pessimis operibus videas insudantem, ne te illi preferas, ne illum iudices, quia nescis utrum exemplo latronis ad ultimum convertatur.

26. Nullum ergo tu iudicare presumas, nec te (licet optimum) cuiquam alteri, (quamvis pessimo) preferas, quia tuis et illius qualis futurus sit exitus, ignoras. Lib. de *Passione Dom.*, cap. 29.

27. De alienis correctione desperare, et eum tanquam abjectum reprehendere, qui nunc apparet malus, cum nesciamus qualis futurus sit, temerarium iudicium est. In *Centilog.*, part. 1, sect. 10.

28. Cavere debet quisque ne iudicet temere aliorum facta, maxime ubi nescit qua de causa, vel intentione fiant. Lib. 1, de *profectu Relig.*, cap. 1.

29. Sepe iudicamus malum esse, quod in se non est malum, et peccamus per temeritatem usurpando nobis iudicia Dei de occultis cordium. *Ibid.*

30. Vitium est, cordis intentionem iudicare, que soli Deo est manifesta. *Ibid.*

31. Neminem dijudica in malum, nisi temetipsum : proprium enim tuorum malorum tibi conscientis es, et proximorum occulta bona videre non potes. De *perfect. charit.*, art. 47.

32. Dissuece a suspitionibus, et noli temerariis iniri iudiciis. *Ibid.*

33. Grave peccatum est proximum iudicare ; quid hoc gravius esse potest? nihil enim ideo execratur Deus, odit, et abominatur. *Prose.*

34. Nihil adeo provocat Deum, nihil adeo hominem spoliat, et fert in ambiguum, ut iudicare proximum. *Doctrina* 6.

35. Nihil temere definiamus, que nobis dubia sunt, Deo definienda reservemus. Super *Tobiam*, cap. 3.

V. BEDA.

S. BERNARD.

S. DONAY.

DIONYSIUS CARTHUS.

S. DOROTH.

GLOSS. 177.

GLOSS. ORD.

36. Præventus majoribus, alium non judicat de minoribus : multi enim preventi majoribus, leviora in fratre magis vituperare et damnare, quam emendare volunt. Super *Math.*, cap. VII, in illud : *Qui vides festucam*, etc.

37. Vix invenitur aliquis ab hoc vitio alienus, quia unusquisque suis favens, aliena facile reprehendit, et aliena gravius tolerando quam sua, sumit auctoritatem arguendi sine exemplo suæ emendationis. *Ibid.*

S. GREGORIUS MAGNUS. 38. Sic fit, ut dum ad aliena dijudicanda mens ducitur, proprii iudicii lumine privetur. Lib. 3 *Moral.*, cap. 18.

39. De alterius conscientia non est temere judicandum. Lib. 1 *Moral.*, cap. 6, in titulo.

40. Pravi tanto intentius de alienis judicant, quanto sua profundius ignorant. *Ibid.*, lib. 11, cap. 43.

41. Qui semetipsum prius non judicat, quid in alio rectum judicet, ignorat. *Ibid.*, lib. 14, cap. 43.

HAYMO. 42. Nemo bene judicat, quod ignorat. *Ibid.*, lib. 27, cap. 1.

43. Grave curioſitatis est vitium, qui dum alienas actiones dijudicat, semetipsum obliviscitur. Serm. 2, *Dom. 3, post Pent.*

S. HIERON. 44. Periculosum est de alterius animo judicare, et singulorum dictorum atque verborum investigare, atque proferre rationem. Epist. 15, ad *Pammach.*

45. Periculosum est de servo alterius judicare : et non facilis venia est, prava dixisse de rectis. Epist. 57, ad *Asellam.*

46. Periculosa præsumptio, judicare de cæteris ipsum, ab omnibus judicandum. In præf., super 4, *Evang.*

EUGO A S. VICTORE. 47. Cum dicis fratres tuos tempore at deterioris, deterior factus es. Lib. 2, de *Cloastro anim.*, cap. 24.

HUGO CARD. 48. Stultum, imo periculosum est, de peccatis aliorum judicare. Super *Proverb.*, cap. 20.

49. Væ tibi, qui venisti judicare peccatum fratris tui minimum, et tua magna non vides. *Ibid.*

50. Juxta corporis speciem, non æstimas qualitatem mentis. Super *Ecclesiastic.*, cap. 41.

S. JOANNES CHRYSOST. 51. Christus constitutus est iudex peccatoris : noli tu dignitatem unigeniti temerario impetu rapere, ut iudices alterum ; illi iudici solum conservatur. Homil. 43, super *Math.* Oper. perfect.

52. Si qui recte vivunt, judicare alios non permittuntur ; quanto magis a judicando peccantibus abstinendum est. *Ibid.*, Homil. 65.

53. Quemadmodum secundum carnem vivere, male vivere est : secundum carnem judicare, injuste judicare est. Homil. 51, super *Joan.*

54. Temere et indiscusse judicare, perniciosum est. Homil. 45, super 4, *Timot.*

55. Sicuti statera si lanceam loco motam habeat, pondera juste non judicat : ita et anima nisi habeat rationis lanceam stabilem ac firmiter divini timoris affixam, res sincere dijudicare non valet, sed circumfertur jugiter ac deprimitur. Homil. 5, super 11, *Tim.*

56. In aliorum delictis severi et amarissimi iudices resident ; suæ autem trabes oculis infixas propriis non vident, qui aliena etiam minima sollicito persecuntur. Lib. 1, de *Compunct. cordis.*

57. Magnus in discutiendo et perquirendo aliena commissa labor est, et judicare de alterius mente summa difficultas. *Ibid.*

58. Dat bene sentire de omnibus, neminem judicare. Tract. 8, super *Magnificat.*

59. Multi aliorum vitia cernunt, sua non aspiciunt : et cum ipsi maximis criminibus obnoxii teneantur, minora peccata non dimittunt. Lib. 3, de *Sermo bono*, cap. 46, sent. 20.

60. Facilius reprehendimus vitia aliena, quam nostra : nam sæpe que perversa in aliis judicamus, in nobis nocivilla esse minus sentimus ; et quod in aliis reprehendimus, agere ipsi non erubescimus. *Ibid.*, sent. 22.

61. Facilius vitia unusquisque, quam virtutes intendimus : sed quid boni quisque gesserit, agnoscere cupimus, sed qui mali egerit perscrutamur. *Ibid.*

62. Nihil ad nos attingit quid judicent stulti, quid homunculi de nobis sentiant : nos iudicium Dei expectare debemus, ut eos postmodum, qui de nobis judicaverint, judicemus. In *Epitome*, cap. *Nam.*

63. Qui de alienis judicare facilius præsumunt, quam de suis, dum aliorum præcipitum vident, non prospiciunt quid ante suos peles sit. Lib. 2, de *Divin. inst.*, cap. 3.

64. Sicut nemo judicandus, ita nemo est ab homine damnandus. Lib. 1, de *Spirit. interitu*, cap. 4.

65. Deo odiosum est, mentium proximorum velle secreta rimari. *Prose.*

66. Cæterum qui ad plenum ignorat se, atque sui interioris latebras penetrare non valet, quomodo poterit delegere aliorum occultia ?

67. Impudentie ac temeritatis signum notissimum est, quempiam velle astimare se scire, quod investigare non licet. Serm. de *Vita solitari.*, cap. 3.

68. Laudabile admodum est, temeraria iudicia vitare. Lib. 1, *Enrichid. parvulor.*, Document. 9.

69. Debent Christiani per omnia contendere, ne quempiam omnino judicent. Homil. 45.

S. PETRUS CHRYSOL. S. PROSPER.

70. Delicta non videt vis amoris. Serm. 3.

71. Tandiu quis peccata sua (quæ nosse ac debere debet) ignorat, tandiu curiose aliena considerat : quod si ad seipsum conversus aspiciat, non requirit quid in aliis specialiter reprehendat, sed in seipso quod luceat. Lib. 2, de *Vita Contempl.*, cap. 6.

72. De occultis cordis alieni temere judicare, peccatum est : cum eorum, quæ homini sunt incognita, solus Deus iudex sit. Apud Div. Augustin.

SALVIANUS.

73. Non agnoscere volumus in nobis raatum, et audeamus de aliis usurpare iudicium. *Prose.*

74. Quid esse injustus, aut quid perversus potest ? id ipsum scelus in nobis probabile esse dicimus, quod in aliis per iudicium severissime vindicamus. Lib. 4, de *Gubern. Dei.*

THEALASSIUS.

75. Cum sermonem utilem audis, non iudica dicentem, ne teipsum preciosa admonitione privas. *Heatonlat.*, sent. 8.

76. Iudicium pravum mala cogitat, et bene facta proximi infideliter narrando elevat ac immittit. *Ibid.*, sent. 82.

THOMAS A KEMPIS.

77. Ad teipsum oculos reflecte, et aliorum facta caveas judicare. *Prose.*

77. Bis. In iudicando alios homo frustra laborat, sæpius errat, et facilius peccat : seipsum vero iudicando, semper fructuose laborat. Lib. 1, de *Imil. Chr.*, cap. 11.

78. Qualis unusquisque intus est, taliter iudicat exterius. *Ibid.*, lib. 2, cap. 4, sect. 2.

79. Qui bene et recte sua ponderaret, non esset quod de alio graviter iudicaret. *Ibid.*, cap. 5, sect. 1.

80. Tace de alio tibi commissio temere iudicando male loqui : sed teipsum magis respice, et corrige quod pravifecisti. *Prose.*

81. Si recte iudicas, et proximum emendare intendis a teipso incipere. In *Hortulo Rosar.*, cap. 45, sect. 3.

S. VALER. EPISC.

82. Insuper est naturaliter vulgo, ut de bonis male semper iudicet. Homil. 1, de *bono discipl.*

IN VII. PATR.

83. Ne precipites sitis ad iudicanda et condemnanda aliena : multoties enim peccatum fornicationis vidimus, penitentiam vero ejus, quam fecit occulte, non aspeximus. Furium facientem quemdam vidimus, supplicia vero et lacrymas, quas produxit, nescimus. Lib. 1, in *Vita S. Joan. Eleemosynar.*, cap. 46.

84. Ne dum teipsum cognovisti, nam qui seipsum novit, fratrum vitia non aspiciat. Lib. 10, cap. 144.

SENTENTIE PAGANORUM.

CICERO.

85. Quisquis est vir optimus, difficillime esse

alios improbos suspicatur. Lib. 1, Epist. 4, ad *Quintum frat.*

86. Fit nescio quomodo, ut magis in aliis cernamus, quam in nobis ipsis, si quid delinquitur. Lib. 4, *Offe.*

87. Est proprium stultitiæ, aliorum vitia cernere, oblivisci suorum. Lib. 3, *Tuscul. quest.*

88. Lavat quisquam cito, ne dicas lavisse male, sed cito : bibit quisquam multum, ne dicas bibisse male, sed multum : priusquam enim id decretum dijudicaris, unde scis an male. In suo *Enchirid.*, cap. 67, per totum.

89. Ad penitentium properat, cito qui iudicat. In suis *proverb.*

JUDICIUM CORRUPTIUM.

SENTENTIE PATRUM.

1. Hodie omnia venalia sunt : frustra apud curiales de testimonio conscientie, de venustate inornis, de torrente eloquentie, nisi pretio interveniente, confidit. *Prose.*

2. Ego enim credo me vidisse ostiarios cerbero duriores : apud inferos tantum cerberus (ut aiunt) unus est, sed quot sunt divertiis curiarum, tot cerberi : tota autem familia aut mordet, aut latrat.

3. Manus vacua, temeraria petitio est apud advocatos ; et ipsum silentium venale est.

4. Causidicorum lingua damnificata est, nisi eam funibus argenteis vincias. Part. 3, tit. 3, cap. 4, § 9.

5. Acceptio munerum prævaricatio veritatis est. Part. 4, tit. 5, de *Justitia*, cap. 45, § 2.

6. O quot hodie Judæ, qui mercede alienius commodi temporalis vendunt veritatem ? Serm. in die *Parasæces.*

7. Pura ac sincera amicitia, humanitatis officia non vendit, gratis præstat et citra mercedem. Homil. in *festum Kalendarum.*

8. Non solum propter aurum, et argentum, et hujusmodi aliquid : sed etiam propter laudem, qui iudicat male, munus accipit, et munus quo nihil insuavis. *Prose.*

9. Qui iudicat male et munus accipit, patitur illi manus ad accipiendum iudicium lingue alienæ, et perdidit iudicium conscientie suæ.

10. Ille qui accipit munus laudem hominum male scilicet iudicando, videte quid amittat : accipit quod sonat et transit, perdit quod dicitur et nunquam transit ; verbum Dei semper dicitur et nunquam transit ; iudicium hominis mox ut dictum fuerit, transit ; tenet inania, dimittit solida. Super *Psal.* xv, enarrat. 2, vers. 18 : *Repleto est muneribus.*

41. Qui judicia corrumpunt, innocentes opprimunt. Tract. 27, super *Evang. Joan.*, de cap. vi.

42. Usque adeo inolevit malum, ut jam quasi ex consuetudine vendantur leges, corrumpantur jura, sententia ipsa venalis sit, et nulla jam causa possit esse sine causa. *De Verbis Dom.*, serm. 19.

43. Cavete ne corrumpamini odio, amore, pretio, precibus, vel timore; quod maxime iudices decet adimplere. Sermon. 35, ad *Fratr. in eremo.*

44. Quicumque aut sanguinitate, aut amicitia, seu hostili odio, vel inimicitia in iudicando ducitur, pervertit iudicium Christi, que est justitia, et fructum illius vertit in damnationis amaritudinem. Et hab. in *Decret. Gratiani*, part. 2, causa 2, quest. 3, can. *Quicumque*.

45. Integritas iudicis solet pecunia corrumpi. Epist. 240.

S. BERNARD.

46. Ubi imperat aurum, iudicat argentum, leges canonesque silent, locum ratio et æquitas non habent. Epist. 166, ad *Innocent. Pap.*

S. DOMAY.

47. Iudicium secundum faciem, sive superficiale, est ex personarum acceptione, et ex causa indiscussione, vel ex sententia præcipitatione, vel ex perversa affectione. Super *Joan.*, cap. vii, in illud: *Nolite iudicare secundum faciem.*

48. Iudicium pervertitur quatuor modis, scilicet timore, odio, amore, cupiditate. Unde versus. Quatuor ista, timor, odium, dilectio, census, Sæpe solent hominum rectos pervertere sensus. *Ibid.*

49. Pecunia in iudicibus corrumpitur potestas, in prudentibus veritas, bonitas in justis. Sermon. 3, *Quinquagesima*.

20. Iudex noster non flectetur timore, quia omnipotens est; non fallitur sermone, quia sapientissimus est; nec corrumpi poterit munere, quia iustissimus est. Sermon. 5, de *Apostolis*.

S. CALIXTUS PAP.

21. Injustum iudicium, et definitio injusta, regio metu et jussu, aut cujuscunque potentis a iudicibus ordinata vel facta, valere nequaquam potest. Apud Gratian., in *Decretis*, causa 11, quest. 3, can. *Injustum*.

S. CYPRIAN.

22. Nullus de legibus metus est, de questione, de iudice pavor: quod enim potest pecunia redimi, non timetur. Epist. 2, ad *Donat.*, cap. 7.

S. EUSEBIUS EMISS.

23. Argento et auro appetitur veritas, expugnatur integritas, justitia vincitur, innocentia proditur, pietas fidesque violatur. Homil. 4, *Epiphani*.

FRANCISCUS TITELM.

24. A respectu numerum in primis liberos esse oportet eos, quibus competit iudicaria potestati officium: impediunt enim illa animum, ne possit cernere verum, et excæcant oculos prudentum. In *Ethica*, super cap. xxxvi, *Job.*

25. Quam grave est, vel odio, vel amicitia, vel metu, vel munere, vel quolibet modo iudicium pervertere. In *Decret.*, part. 2, causa 2, quest. 3, can. *Quatuor*. § *Quam*.

GRATIANUS.

26. Plerumque nonnulli terrena præmia appetunt, et justitiam defendunt, seque innocentes æstimant, et esse defensores rectitudinis exultant: quibus si spes nummi subtrahitur, a defensione protinus justitiæ cessatur et tamen defensores justitiæ se cogitant, sibi que se rectos asserunt, qui nequaquam rectitudinem, sed nummos quaerunt. Lib. 9 *Moral.*, cap. 13, num. 19.

S. GREGORIUS MAGNUS.

27. Acceptio numerum causa est pervertendi iudicii. Lib. 4, in *Regum*, cap. iv, super illud: *Declinaverunt post avaritiam*.

28. Perversitas iudicii ex acceptione numerum nascitur; qui munera non accipit, iudicium non pervertit. *Ibid.*

29. O iudices nulla vos lucra ad injustitiam pertrahant, nullus vel minas, vel amicitia rectitudinis itinere deflectant. *Prosec.*

30. Quod sit vita brevis aspiciat; ad quem quandoque illuri estis iudicem, qui iudicariam geritis, cogitate.

31. Solerter intendum est, quod cuncta lucra hic relinquimus, et solas dispendiosorum lucrorum causas nobiscum ad iudicium deportamus.

32. Illa sunt nobis lucra querenda, que nequaquam mors adimat, sed mansura in perpetuum presentis vite finis ostendat. Lib. 1, in *Registro*, indict. 9, cap. 2, epist. 2, ad *Justinum*.

33. Qui recte iudicat, et præmium remunerationis expectat; fraudem in Deum perpetrat, quia justitiam, quam gratis impertiri debuit, acceptione pecunie vendidit. *Prosec.*

34. Male bonis utuntur, qui pro temporali lucro recte iudicant: tales quippe ad virtutem non justitiæ defensio, sed amor præmii provocat: quibus si spes nummi subtrahitur, confestim a justitiæ confessione recedunt, et habet. in *Decret. Gratiani*, part. 2, causa 11, quest. 3, can. *Qui recte*.

35. Quatuor modis humanum iudicium pervertitur timore, cupiditate, odio, amore. Timore, dum metu potestatis alicujus veritatem loqui peritescimus; cupiditate, dum præmio alicujus animum corrumpimus; odio, dum contra quemlibet adversari molimur; amore, dum amico vel propinquo contentidimus prestare auxilium. Habet. in *Decret. Gratiani*, part. 2, causa 11, quest. 3, can. *Quatuor*.

36. Quicumque aut consanguinitate, aut amicitia, et e contrario: vel hostili odio, vel inimicitia in iudicando ducitur, pervertit iudicium

GRATIANUS.

S. GREGORIUS MAGNUS.

HUGO CARD.

S. INNOCENTIUS.

JOAN. SAR.

S. THEODORUS HISPAL.

S. HIERONYMUS.

Christi qui est justitia. Lib. 3, super *Amos*, cap. vi.

37. Humanum iudicium multis modis corrumpitur: amore enim, odio, timore, avaritia sepe ejus integritas violatur. Super *Epist. ad Rom.*, cap. 2.

38. Justitiæ integritas, nec muneribus, nec acceptione personæ corrumpitur. Super *Epist. ad Tit.* cap. 2, in illud: *In integritate*.

39. Iudicium corrumpitur, seu violatur, negligentia, ignorantia, timore pellicis, vel possessionis, vel infamie, vel parentum; amore, odio, munere, invidia, personarum acceptione, mora. Super *Psal. LVII*.

40. Iudex, qui munera latenter accipit, quibus vendit justitiam, impius dicitur, et in Deum peccat, cujus est iudicium. Super *Prov.*, cap. 17.

S. INNOCENTIUS.

41. Vos non gratiam datis, nec justitiam juste redditis: quia nisi venit, non provenit; nec datur, nisi vendatur. *Prosec.*

42. Sæpe justitiam tantum differtis, quod litigantibus plusquam totum auferitis, quia major est sumptus expense, quam fructus sententiæ.

43. Quid autem poteritis illi in districto iudicio respondero, qui præcipit, gratis accipitis, gratis date?

44. Lucrum in arca, damnum in conscientia, pecuniam captatis, sed animam captivatis. Lib. 2, de *Contemptu mundi*, cap. 5.

45. Adeo regnum pecunia invasit, ut desperetur de fide iudicis, qui repellit munera offerentis. *Prosec.*

45. bis. Si pacisci detractas, pollicentis videris odisse causam, et fortasse affectu, vel munere crederis præcorruptus, si permanere vis incorruptus. Lib. 5, de *Nugis curial.*, cap. 17.

S. THEODORUS HISPAL.

46. Qui recte iudicat, et præmium inde remunerationis expectat, fraudem in Deum perpetrat: quia justitiam quam gratis impartiri debuit, acceptione pecunie vendit. *Prosec.*

46. bis. Bonis male utuntur, qui juste pro temporali lucro iudicant: tales quippe ad veritatem, non justitiæ defensio, amor pecunie provocat. Quibus si spes nummi subtrahitur, confestim a justitiæ defensione recedunt.

47. Acceptio numerum, prævaricatio veritatis est. Divres muneribus cito corrumpit iudicem: pauper autem, dum non habet quod offerat, non solum audiri contentitur, sed etiam contra veritatem opprimitur. Lib. 3, de *Suavitate bono*, cap. 54, sent. 1.

48. Cito violatur auro justitia, nullamque reus pertimescit culpam, quam redimere nummis existimat. *Prosec.*

49. Plus enim obtinet mentem censoris amor lucri, quam equitas iudicii. *Ibid.*, sent. 6.

50. Tres sunt numerum acceptiones, quibus contra justitiam humana vanitas militat: favor amicitiarum, adulatio laudis, et corporalis acceptione muneris. *Prosec.*

51. Facilius autem pervertitur animus rei corporeæ munere, quam gratia laudisque favore. *Ibid.*

52. Quatuor modis pervertitur humanum iudicium: timore, cupiditate, odio, amore; timore, dum metu potestati alicujus, veritatem loqui peritescimus; cupiditate, dum præmio muneris alicujus corrumpimur; odio, dum contra quemlibet adversari molimur; amore, dum amico, vel propinquo complacere contentidimus. *Prosec.*

53. Sperne munus, ne per id justitia corrumpatur: quia munera semper veritatem prævaricant.

54. Cito enim violatur auro justitia, cito corrumpitur munere.

55. De justo iudicio temporalia lucra non appetas.

56. Pro justitia nullum seculi præmium queras, sed justitiam pro æterna remuneratione distribu.

57. Qui enim pro justitia presentia dona affectat futuram gloriam non sperat.

58. Qui bona hic recipit pro iudicio, ulterius quod expectat, præmium non habet.

59. Dum ergo iudicas, pro futura mercede iudica: nec queras in terra rependi tibi, quod tibi in futuro debetur. *Ibid.*, sent. 7.

60. Excute manus tuas ab omni munere, si in excelis vis habitare. Lib. 2, de *Synonym.*, cap. 16.

61. Jus corrupti, justum non est. Lib. 3, epist. 250, ad *Isidor. Diacon.*

62. Sciant iudices se coram universali iudice, ne dum de propriis, verum etiam de alienis criminibus reddituros esse rationem: non enim poterit evitare iudicium, qui iusti innocentiam per corruptionem iudicando custodire neglexerit. de *triumphati Christi agone*, cap. 12.

63. Virum catholicum, et præcipue Domini sacerdotem; si cuiusmodi errore implicari, ita nulla oportet cupiditate violari. Epist. 63 ad *Anatolium Constantinop. episcop.*

64. Cum acceptabilior sit apud Deum justitia, quam prebenda, et in utroque possit simonia committi: damnabilior est omnis venalitas in exhibitione justitiæ, quam in venditione decimæ aut prebende. Epist. 95, ad *Henric. reg. Anglor.*

65. Equitas, cui iudex obscuratur, sinistram odii, vel amoris dextram nescit. *Prosec.*

66. Talis debet esse minister juris, ut in ejus

S. LAURENTIUS JUSTIN.

S. LAURENTIUS JUSTIN.

S. LEO I.

PETRUS BLESSENS.

manu nullius auctoritate personæ titubet, aut vacillet libra justitiæ. *Ibid.*

67. Duo sunt, quæ in judicio faciunt cordis oculum caligare, ira et cupiditas: hæc duo remittenda puniunt et puniendæ remittunt. *Ibid.*, in tract. de Inst. episc.

S. PETROS
BAPTISTUS.

68. Giezi meretur lepram, qui suam mutat pro pecuniæ cupiditate sententiam. Lib. 3, epist. 1, ad Albert. Episcop.

69. Plerumque quos causa condemnat, mendax pecunia premio dignos proaciter asseverat: quos conscientia bona testatur, innoxios statuit impia coram judicibus reos. *Prosec.*

70. Nummus nempe momenta legibus præbuit, atque ad summum intellectum obscuras sententias falsus interpretator inflectit.

71. Nummus cor judicum circa divites oleo impietatis emollit, erga pauperes vero ad exercendum vigorem rigida animadversionis impellit. *Opuscul. 12, cap. 29.*

72. Injuste quod justum est exequitur, quisquis ad defensionem justitiæ, non virtutis emulatione, sed amore præmii temporalis excitatur. *Prosec.*

73. Nam injuste quod justum est, exequi jure dicitur, qui justitiam, quam præterditi, venundare non videntur.

74. At ille quod justum est, jure probatur exequi, qui in assertionem justitiæ, nihil aliud præter solam justitiam quaerit. *Opusc. 30, cap. 24.* super illud Deuteronom. xvi: *Juste quod justum est exequeris.*

75. Mens percepti muneris conscia, debilitat judicialis censura vigorem, reprimat eloquentiam libertatem. *Prosec.*

76. Nam etsi iudicii rectitudo funditus non admittitur, judicandi tamen auctoritas enervatur. *Ibid.*, cap. 5.

S. PROSPER.

77. Justitiam prædicare iudicibus erubescit, quam ipse personæ potentis favore corruptit. Lib. 1, de *Vita contemplat.*, cap. 15.

RUFERT.

ABB.

78. Grandis culpa est, magnaque damnationis causa, convertere dulcedinem iudicii in asynthium, sive amaritudinem iniquitatis: et pulchritudinem sive suavitatem justitiæ, in horrorem corruptionis. Lib. 2, in *Amos*, cap. v.

S. THEODOR.

79. Qui iudicat, non accipiat munera, et puram e muneribus sententiam proferat; nam munus corruptela justitiam corrumpit. Super *Psalm. xiv*, vers. vi: *Munera super innocentem non accipit.*

S. VALER.

EPISCOPUS.

80. Nemo illum homicidii crimen evasisse estimet, quem excusatum secularis iudicii corrupti sententia absolverit. Homil. 1, de *Bono discipl.*

81. Multitudo minus subiacet corruptioni: quietudinem aquæ magna congetias, sic etiã plures quam pauci incorruptibiliores sunt. At cum unus iudicat, si ira, vel alia hujusmodi perturbatio vincat, necessarium est iudicium corrumper, sed in multitudine difficile foret. Lib. 3, *Polit.*, cap. 11.

82. Semper dignitatis iniquus iudex est, qui aut invidet, aut favet, Orat. 31, pro *Planctio.*

83. Non est consentaneum, qui metu non frangitur, eum frangi cupiditate. Lib. 1, *Offic.*

84. Iudex fit deterior, qui accipit, atque ad idem semper expectandum paratur. *Ibid.*, lib. 2.

85. Male se res habet, cum quod viriute elidit debet, id tentatur pecunia. *Ibid.*

86. Exiit personam iudicis, quisquis amicum induit. *Ibid.*, lib. 3.

87. Si corrumperis metu mortis, vita indignus es: si præmii spe, morte dignissimus. Lib. 5, *Dictor. memorabil.*, cap. 3.

Vide etiã tit. *Advocatus*, sent. 8; *Curia*, sent. 7, 8; *Parentes*, sent. 67.

JURAMENTUM.

Ethymologia. Jurare dictum est, quasi jure orare, id est, jure loqui. Tunc autem quisque jure loquitur, quando ea, quæ promittit, implentur. Super *Psalm. xiv*, vers. 6: *Qui jurat proximo suo, etc.*

Jurare est jure orare, id est, æqualem dicere ne velit quisquam quod promissit in partem alteram deductus avertare. Super *Psalm. cxviii*, vers. *Juravi et statui.*

Definitio. Juramentum est affirmatio, vel negatio de aliquo, scilicet, de facto, vel fiendo, sacra rei attestazione firmata. Part. 2, lit. 10, de *Mendacio*, cap. 3.

Jurare est sub attestazione divina aliquid polliceri. Super *Psalm. xiv*, vers. 6: *Qui jurat proximo suo, etc.*

Jurare est aliquid firmum sub attestazione promittere. Super *Psalm. cix*, vers. 5: *Juravit Dominus.*

Juramentum est jusjurandum, vel tanquam jusjurandum mente conceptum proferre affirmative. Lib. 7, *Stomat.*

Jusjurandum est oratio per se confirmans veritatem. Homil. 4, super *Cant.*

Juramentum est assertio alicujus rei per rem sacram, vel habitam pro sacra. Super *Epist. ad Rom.*, cap. 1.

ARISTOTEL.

CICERO.

VALERIUS
MAXIMUS.

CASSIODOR.

S. ANTONIO.

CASSIODOR.

S. CLEMENS
ALEX.S. GREGOR.
NYSS.

HUGGICARD.

S. THOMAS
AQUINAS.

Jurare nihil aliud est, quam Deum testem invocare. *Secunda secunde*, quaest. 89.

SENTENTIE PATRUM.

S. AMEROS.

1. Non est facile jurandum, quia plerumque multi casus accidunt, ut non possimus implere quod juraverimus. *Prosec.*

2. Qui enim non jurat, utique non perjurat: qui autem jurat, aliquando necesse est ut incidat in perjurium.

3. Noli ergo jurare, ne incipias perjurare. *Exhort. ad Virgines.*

4. Nemo bene jurat, nisi qui potest scire quod jurat: jurare igitur, iudicium scientiæ, et testimonium conscientiæ est. *Prosec.*

5. Bene juras, si cognitio veritatis præcedat, ut vinculum sacramenti tibi non possit nocere. Super *Psalm. cxviii*, serm. 14, vers. 2.

6. Jure ille, quem sacramenti sui penitenter non poterit. *Ibid.*

S. ANTONIO.

MAGNUS.

7. Si quis plane dignus est qui jurat, ut nominet Deum, dignus quoque est fide, ut ei extra jusjurandum credatur: quisquis enim ad majora idoneus est, multo magis ad minora idoneus erit.

8. E diverso si non est fide dignus, ut ei credatur extra juramentum, non est certe dignus, qui Deum nominet.

9. Si non est fidelis in sermone, quomodo ulla ratione et juramenti Deus testis esse voluerit, destitit fide, ad quam Dominus respicit?

10. Quid jurant Deum, quibus ne in parvis quidem rebus fides habetur? cum juramentum veritatis testimonium est, et non index negotiorum. *De Passione et Cruce Domini.*

11. Non ut homo, jurat Deus, sed nobis ipsius sermo pro juramento est ad veritatem. *Ibid.*

S. AUGUST.

12. Non peccatum est verum jurare, sed gravissimum peccatum est falsum jurare, quo citius cadit, qui consuevit jurare. *Prosec.*

13. Melius est nec verum jurare, quia jurandi consuetudine et in perjurium sepe caditur, semper perjurio propinquatur. Ep. 89, ad *Hilarium.*

14. Minus malum est, per Deum falsum jurare veraciter, quam per Deum verum fallaciter. *Prosec.*

15. Quanto per quod juratur magis est sanctum, tanto magis est penale perjurium. Ep. 454, ad *Publicolan.*

16. Deus jurare prohibuit, non quia mala est vera juratio, sed ne in perjurium incidatur facilitate jurandi: *Prosec.*

17. Qui enim jurat, non solum verum, sed etiam falsum jurare potest: qui autem omnino

non jurat, a perjurio longe ambulat. Lib. 5, quaest. super *Deuter.*, quaest. 12, per totum.

18. Nemo novit, nisi qui expertus est, quam sit difficile consuetudinem jurandi extinguere. *Serm. Dom. in monte*, lib. 1.

19. Quid tu facis cum juras? testaris Deum, hoc est jurare, Deum testari: et ille modestum, ne ad aliquam falsitatem testem adhibeat Deum. Super *Psalm. cix*, vers. 5, *Juravit Dominus.*

20. Homines falsum jurant vel edim fallunt, vel enim falluntur: aut putat homo verum esse quod falsum est, et temere jurat: aut scit vel putat falsum esse, et tamen pro vero jurat, et nihilominus cum scelere jurat. *De Verbis Aposti.*, serm. 28.

21. Falsa juratio exitiosa est, vera juratio periculosa est, nulla juratio secure est. *Ibid.*

22. Ipse qui exigit jurationem, multum interest si nescit illum falsum juraturum, an scit: si enim nescit, et ideo dicit, jura mihi, ut fides ei fiat, non audeo dicere non esse peccatum, tamen humana tentatio est: si autem scit eum fecisse et novit fecisse, vidit fecisse et cogit jurare, homicida est. *Ibid.*

23. Ecce dico charitati vestræ, qui per lapidem falsum jurat, perjurus est. *Ibid.*

24. Mifus falsum jurat, qui falsum nescit esse, et verum putat esse quod jurat. *Contra Mendac.*, cap. 49.

25. Sicut homo jurans adhibet testem Deum, ita seipsum Deus. Lib. 2, *contra Advers. legis.*, cap. 11.

26. Ne jurandi facilitate in perjurium prolaberetur, etiam præceptum est ne juremus. Epist. 224.

27. Non jurare, verum sicut jurare, nullum peccatum est: sed longius remotus est a falsum jurando, qui nec jurare consuevit, quam qui verum jurare proclivis est. Lib. 19, *contra Faust.* cap. 49.

28. In jurando, etiam qui verum jurat, propinquat perjurio, unde longe abest, qui omnino non jurat. *Prosec.*

29. Et quisvis non peccat, qui verum jurat, remittit tamen a peccato est qui non jurat: unde admonitio non jurandi, conservatio est a peccato perjurii. *Ibid.*, cap. 25.

30. Turpe est ac stolidum, seipsum velut indignum fide accusare, et juramentorum securitatem inferre. Super *Psalm. xiv*, conc. 3, vers. 6.

31. Quicumque arte verborum quis jurat, Deus (qui conscientie testis est) ita hoc accipit, sicut ille cui hoc juratur, intelligit. *De Inter. domus*, cap. 54.

32. Qui dupliciter jurat, dupliciter reus fit:

S. BASILICUS.

S. BERNARD.

S. BASILICUS.

S. BERNARD.

quia et nomen Domini in vanum assumit, et proximum dolo caput. *Ibid.*

33. Periculosum est jurare, usus enim jurandi facit consuetudinem perjurii. Serm. 32, ad Sororem.

34. Veritas non indiget juramento. *Ibid.*

S. BONAV.

35. Periculosum est jurare, sed maxime si juratur superstitiose. Expos. 2, super *Psaln.* cxviii, cap. vii, vers. 10, art. 4.

36. Jurare nunc per caput, nunc per sanctos, vel alio quovis modo, Christi discipulo minime congruit. In *speculo discipl.*, part. 1, cap. 20.

37. Jurare, quantum ad infirmitatem pertinet, permissionis est: non jurare autem, quantum ad perfectionem pertinet, consilii est. Libro 5, *Compend. Theolog. vertit.*, cap. 70.

DIONYSIUS
CARTHUS.

38. Ante omnia veritas. His verbis prohibetur juratio falsa, consulitur jurationis dissecretio, permittitur juratio necessaria. Super *Ep. ad Rom.*, cap. 1, art. 3.

39. Tres sunt comites juramenti, veritas iudicium seu discretio, et iustitia, id est, justa et rationalis causa; hæc tria requiruntur ad hoc ut juramentum sit licitum; et quodcumque eorum defuerit, erit illicitum. *Prose.*

40. Si veritas desit, est falsa juratio: si discretio, est temeraria et incauta: si desit iustitia, juratio est iniqua, inutilis, et levis atque vana, quia non subest ad jurandum rationalis causa.

41. Cum jurare non sit aliud, quam Deum testem invocare, idcirco primo ex parte rei requiritur veritas: secundo ex parte cause debet esse necessitas, tertio ex parte jurantis debet esse discretio maturitas. Super *Epist. Jacobi*, cap. 5, art. 7.

GLOSS. DEC.

42. Juramentum contra bonos mores non obligat. In *Decret. Gratiani*.

S. GREGOR.
MAGNUS.

43. Qui jurare cavet, perjurare omnino non potest: sed cum male juratur, justus jusjurandum dimittit, quam compleantur crimina, quæ jurantur. Lib. 5, in *I Reg.*, cap. iv, super illud: *Liberavit Jonatham populus*.

44. Sit unusquisque cautus antequam juret, aut ne omnino juret, aut facturum se mala non juret. *Ibid.*

45. A proposito implendi nefarium juramentum desistere, non est vitium levitatis, sed virtus discretiois. *Ibid.*

46. Jurare quæ revocanda sunt, et detestanda, omnino cavendum est, et vehementer horrendum: quia cum tale jusjurandum non impletur, non omnino culpa vitatur, sed minor eligitur. *Ibid.*

S. HIERON.

47. Mentiri et jurare lingua tua prorsus ignoret, tantusque in te sit veritatis amor, ut quid-

quid dixeris, juratum putes. Ep. 14, ad *Celantiam*.

48. Absit, ut de ore Christiano sonet, Jupiter omnipotens, et me hercule, et me castor, et cætera magis portenta, quam numina. Ep. 24, ad *Damas.*, pap.

49. Evangelica veritas non recipit juramentum, cum omnis sermo fidelis pro jurejurando sit. Lib. 1, super *Matth.*, cap. 5, can. 5, num. 41, super illud: *Non jurare omnino*, etc.

50. Animadvertendum est, quod jusjurandum hos habet comites: veritatem, iudicium, et iustitiam; sed si ista defecerint, nequaquam erit juramentum, sed perjurium. Et hab. in *Glossa ordin.*, super *Epist. ad Rom.*, cap. 1, in illud: *Testis enim mihi est Deus*.

51. Septem modis prohibemur jurare: negligenter, sive indiscrete, ut Josue; præcipitanter, ut David contra Nabal; assidue, ut mercatores; otiose, ut pueri; erronee, ut cupidi; falso, ut mali testes; dolose ut carnifices. Super *I Regum*, cap. 25.

52. Jubemur jurare, propter scandala removenda, propter sinistra suspiciones sopiendas, propter testimonium veritatis, ubi periclitatur justa causa. *Ibid.*

53. Permittitur jurare, in fœderibus contrahendis, in pactis faciendis, in differentibus juramentis, pro pace amicorum. *Ibid.*

54. Jurans scienter illicitum non indiget absolutione, sed tenetur illud non observare. *Prose.*

55. Si vero juravit ignoranter, debet illud observare, si aliquo licito modo est observabile.

56. Si autem juravit licitum quod putabat illicitum, debet observare juramentum, sed de animo depravato agat penitentiam. Lib. 2, *Dec. const.*, const. 74 in titulo.

57. Juramentum contra utilitatem ecclesiasticam præstitum, non tenet. *Ibid.*, const. 83, in titulo.

58. Neque in re justa, neque injusta jurare licet. Homil. 15, super *Genes*.

59. Purum a juramentis servandum est os. *Ibid.*

60. Si aliquis exigat juramentum, et necessitatem jurisdictionis imponat, sit tibi timor Dei omnino necessitate potentior. Hom. 17, super *Matth. Oper. perf.*, in illud 5: *Neque per caput tuum juraveris*.

61. Nemo est qui frequenter jurat, et non aliquando perjuret. Hom. 12, super *Matth. Oper. imperf.*

62. Qui facit consuetudinem jurare in rebus idoneis, frequenter et in rebus superfluis, etiam nolens consuetudine trahente, perjurat. *Ibid.*, etc.

63. Portus quidam securus est, non jurare.

portus in quo a ventis impetuosis quis non submergitur: nam licet ira, licet furor, licet insultus effervescat, licet quilibet sit, anima ejus in securitate contentus, qui non jurat. Homil. 13, super *Acta Apost.*

64. Non ita pungit ensis, sicut juramenti natura. Hom. 15, ad *populum Antioch.*

65. Non sic occidit gladius, sicut juramenti plaga. *Ibid.*

66. Si credis quod verax sit homo, ne juramenti necessitatem adducas: si vero nosci quod mentitor, ne perjurare cogas. *Ibid.*

S. ISIDORUS
HISPAL.

67. Gravior delinquit, qui sibi loquentes jurare cogunt. Libro 2, de *Summo bono*, cap. 31, sent. 7.

68. Quacunque arte verborum quisque juret, Deus tamen, qui conscientie testis est, ita hoc accipit, sicut ille cui juratur, intelligit. *Ibid.*, sent. 8.

69. Dupliciter reus fit, qui et Dei nomen in vanum assumit, et proximum dolo caput. *Ibid.*

70. Si jures hoc facere, quod si feceris, non peccas: si non feceris, reus perjurii es. Lib. 3, de *Summo bono*, cap. 5, sent. 22.

71. Periculosum est jurare, assiduitas enim jurandi perjurium facit, jurandi usus ad perjurium ducit. Lib. 2, de *Synonym.*, cap. 10.

72. Veritas juramento non indiget, fidelis sermo sacramenti retinet locum. *Ibid.*

S. INNOC. III

LACT. FIRM.

73. Dei sectator non jurabit, ne quando vel necessitate, vel consuetudine in perjurium cadat. In *Epitome*, cap. *Superest*.

S. NILUS.

74. Jurare utile non est, verum potius perniciosum et execrabile, atque abominandum: quocirca deinceps finem jurandi fac, ne permittas ut lingua tua juramentis assuescat. Et habet apud D. Joan. Damasc., lib. 3 *Parall.*, cap. 16.

ORIGENES.

75. Existimo, quoniam non oportet, ut vir, qui vult secundum Evangelium vivere, adjuret alterum: si enim jurare non licet, nec adjurare alterum licet. Tract. 35, super *Matth.*, cap. 26, super illud: *Adjuro te per Deum vivum*.

S. JOANNES
CHRYSOST.

76. Quis est omnino hominum secularium præter paucos, qui non ad hoc semper Christi nomen in ore habeat, ut perjuret? *Prose.*

SALTYANUS.

77. Unde etiam pervulgatum hoc fere et apud nobiles, et apud ignobiles sacramentum est, Per Christum.

78. Per Christum, quia hoc facio: per Christum, quia hoc ago: per Christum, quia nihil aliud dicturus sum; per Christum, quia nihil aliud acturus sum.

79. In tantum apud plurimos nomen hoc pervipenditur, ut nunquam minus cogitent quip-

piam facere, quam cum se jurant, per Christum esse facturos.

80. Multi non otiosas modos, et aniles: sed etiam scelera quodammodo jurant per Christi nomen esse facturos. Lib. 4, de *Gubern. Dei*.

81. Nulli minus creditur, quam ei, qui frequenter jurat. Super *Matth.*, cap. 5, in illud: *Sit autem sermo vester, etc.*

82. Tanto fortius est, et magis obligat; quanto majus est id, per quod juratur. 2, 2 quæst. 89, art. 10.

83. Juramentum est sicut medicina, quæ non semper accipitur, sed in necessitate. Opusc. 9, de *Decem præcept.*, præcept. 2, verbo *Non assumes*.

THEOPHYL.

S. THOMAS
AQUINAS.

SENTENTIA PAGANORUM.

84. Jusjurandum recusa (si fieri potest) omnino: si minus, quantum potes. In suo *Enchirid.*, cap. 44, per totum.

EPICLETUS.

PLATO.

85. Deus illum odio prosequitur, qui sacrosancta divini numinis auctoritate neglecta falsum juramentum dicit. Lib. 2, de *Legibus*.

86. Omnino præclarum est institutum, a divinis nominibus contemnendis abstinere: pollutur enim Dei nomen, facile et leviter jurando. *Ibid.*

87. Nemini religiosius (quod juraverit) est custodiendum, quam cuius maxime interest non perjurare. In *Panegyrico de Trajano augusto*.

PLINIUS II.

JUS.

Etymologia. Jus dictum est, quia jussum est: omne enim jus legibus et moribus constat. Lib. 3, *Etymolog.*, cap. 3.

S. ISIDORUS
HISPAL.

Definitio. Jus est potestas exercendi alicuius inactum circa rem. Part. 3, tit. 3, cap. 3, § 5.

S. ANTONIN.

Divisio. Jus naturale est, aut civile, aut gentium. *Prose.*

S. ISIDORUS
HISPAL.

Jus naturale, est commune omnium nationum, eoquod ubique instinctu nature, non constitutione communi omnium est possessio, et omnium una libertas.

Jus civile, est quod quisque populus vel civitas sibi proprium humana, divinaque causa constituit.

Jus gentium, est sedium occupatio, edificatio, munio, bella, captivitates, servitutes, postliminia federa pacis, inducie, et quod eo jure omnes fere gentes utuntur. Lib. 5, *Etym.*, cap. 4, 5 et 6.

Differentia. Jus et lex inter se differunt: jus generale nomen est, lex autem juris est species. Lib. 5, *Etymol.*, cap. 3.

S. ISIDORUS
HISPALENS.

SENTENTIE PATRUM.

- s. AMBROS. 1. Natura jus commune generavit, usurpatio jus fecit privatim. Lib. 1, *Offic.*, cap. 28.
- s. AUGUST. 2. Ubi justitia vera non est, nec jus potest esse: quod enim jure fit, profecto justum fit: quod autem fit injuste, nec jure fieri potest. Lib. 19, *de Civ. Dei.*, cap. 21.
3. Jus est quod justum est; neque enim omne quod jus dicitur, jus est. Quod si aliquis condat jus iniquum, nec jus dicendum est, si injuste est: illud ergo verum jus est, quod etiam justum est. Super *Psal.* cxxxv, vers. 5.
4. Quo jure defendis villas Ecclesie, divino an humano? divinum jus in scripturis habemus humanum jus in legibus regum. *Prose.*
5. Unde quisque possidet quod possidet? non jure humano? nam divinum, Domini est terra et plenitudo ejus.
6. Jura humana, jura imperatorum sunt: quare? quia ipsa jura humana per imperatores et reges seculi Deus distribuit generi humano.
7. Tolle jura imperatorum, et quis audet dirigere, mea est illa villa, aut in me est ille servus, aut domus haec mea est? Tract. 6, super *Evang. Joan.*, de cap. 1.
8. Dignitate jus naturale praevalet consuetudini et constitutioni. *Prose.*
9. Quaecumque vel moribus recepta sunt, vel scripturis comprehensa, si naturali juri fuerint adversa, vana et irrita habenda sunt. Et hab. in *Decretis Gratiani*, part. 1, dist. 8, can. *Quo jure*. § *Dignitate*.
- s. BONAV. 10. Ille recte vivit, qui dirigitur secundum regulas juris divini. *De reduct. artium. ad Theolog.*
- s. CYPRIAN. 11. Quam periculosum sit in divinis rebus, ut quis cedat juri suo, scriptura sancta declarat in Esau. Epist. 73, ad *Subianum*.
- GLOSS. DEC. 12. Qui juri suo renuntiat, illud repetere non potest. In *Decretis Gratiani*.
13. Jus incipisse ex ruina Angelorum perhibetur: bonum enim et equum fuit, ut propter superbiam Luciferi puniretur. In *Decretis Gratiani*.
14. Jus multa fingit. *Ibid.*
15. Jus media strata incedit inter rigorem et dispensationem. *Ibid.*
- ORATIANUS 16. Cum in naturali jure nihil aliud praecipitur, quam quod Deus vult fieri, nihilque aliud videtur, quam quod Deus prohibet fieri, divinaeque leges natura consistent, patet quod quaecumque divino voluntati contraria probantur, eadem etiam naturali juri inveniuntur adversa. *Prose.*
17. Unde quaecumque divina voluntati, seu canonice scripturae, seu divinis legibus postponen-

da censentur, eisdem naturale jus praerferri oportet.

18. Constitutiones ergo vel Ecclesiasticae, vel saeculares, si naturali juri contrariae probantur, penitus sunt excludendae. In *Decret.*, part. 1, dist. 9, can. *Sacra* § *Cum ergo*.

19. Nec Imperator jura Pontificis, nec Pontifex jura Imperatoris usurpare potest. In *Decret.*, part. 1, dist. 96, can. *Cum*.

20. Mihi inimicitiam facio, si fratrum meorum jura perturbabo. Lib. 2, in *Registr.*, Indici. 10, cap. 37, epist. 37, ad *Natalem episc. Salunitan.*

21. Magnae virtutis indicium est, aequitas. *Homil.* 48, super *Acta Apostolorum*.

22. Summum jus, summa est malitia, *Quatuor consid. de pace*, consil. 4.

23. Summum jus, summa injuria: nimis regnum jus, injustitia est. *Serm.* 3, ad *Regem Franc. de Pace*.

24. Jus positivum, juri naturali non derogat. *De Dominio natural.*

25. Ubi remissio potestatis dissimulata, vigor juris vacillat. *De Ruina Monast.*, ordin. cap. 7.

26. Jus corrumpi, justum non est. Lib. 3, epist. 250, ad *Isidor. Diacon.*

27. Noli jus tuum severe ac rigide persequi: verum per bonitatem id exupera. *Ibid.*, epist. 320, ad *Asclepium episc.*

28. Superbum nimis est et immoderatum, ultra fines proprios tendere, et antiquitate calcata, alienam jus velle praeripere. Epist. 65, ad *Pulcherium august.*

29. Jus suum proximo tribuimus diligendo, benefacendo, orando. *Serm.* 24, de *S. Jacob.*

30. Juris rigorem servare est, quando aliquis servat ea quae justa sunt secundum se. Super *Epist. ad Hebr.*, cap. 1, lect. 4.

31. Jus primo impositum est ad significandum ipsam rem justam; postmodum autem est derivatum ad rem, qua cognoscitur quid sit justum. 2, quest. 57, art. 1.

32. Jus naturale recipit determinationem per jus positivum. Super 4, *Sent.*, dist. 34, art. 1, ad 3.

SENTENTIE PAGANORUM.

33. Necessario jus in quatuor praecipue versatur, nam quibus accidit sit jus, duo sunt: et in quibus jus ipsum situm est, res duae. Atqui eadem erit aequalitas et eorum quibus jus tribuitur; et earum rerum, in quibus jus consistit. Lib. 5, *Moral.*, cap. 3.

34. Initium juris est a natura profectum. Lib. 2, de *Invent. Rhet.*

35. Jus non opinione, sed natura constitutum est. Lib. 1, de *Legibus*.

s. GREGOR. MAGNUS.

s. JOANNES CHRYSOSTOMUS.

JOAN. GENS.

JOAN. YRIBI.

s. THOMAS AQUINAS.

s. ISIDORUS PELLICIANUS.

s. LEO.

PETR. BLES.

s. AMBROS.

s. THOMAS AQUINAS.

s. AUGUST.

ARISTOTEL.

CICERO.

36. Omnes viri boni ipsam aequitatem et jus ipsum amant: nec est viris bonis errare et diligere, quod per se non sit diligendum. *Ibid.*

37. Jus per se est expetendum et colendum. *Ibid.*

EPICTETUS.

SENECA.

38. Difficile est, cum praestare jus omnibus concupieris, servare aequitatem. Lib. 4, *Offic.*

39. Ipsi jus nullum habemus in ea, quae sunt infirma obnoxia servituti, obnoxia impedimentis, nobis aliena. In suo *Enchirid.*, cap. 2.

40. Commune hoc jus generis humani est: nemini invidiosum jus postulat, quod alicui profuturum est. Lib. 1, *Controvers.*, 1.

41. Naturae jura sacra sunt, etiam apud Piratas. *Ibid.*, lib. 3, *Controvers.*, 16.

42. Non facias tui juris, quod alieni est. Epist. 77.

JUSTIFICATIO.

s. AUGUST. *Definitio*. Justificare impium est ex impio pium facere. Epist. 120, ad *Honoratum*, cap. 20.

s. THOMAS AQUINAS. Justificatio primo, et proprie dicitur, ipsa factio justitiae: secundario vero, et quasi improprie, dici potest justificatio, dispositio ad justitiam. Secunda secunde, quest. 110, art. 12.

PETR. BLES. *Divisio*. Justificatio in tribus consistit: in gratiae effusione, in liberi arbitrii cooperatione, in consummatione. Primum est incipientium; secundum profectivum; tertium perveniendum. *Serm.* 17, in *Cana Dom.*

SENTENTIE PATRUM.

s. AMBROS. 1. Ille justificatur, qui proprium crimen sponte agnovit. Lib. 2, de *Poenit.*, cap. 7.

2. Non potest quisquam justificari a peccato, nisi fuerit peccatum confessus. *De Paradiso*, cap. 14.

s. AUGUST. 3. Justificatio ex fide impetratur. *De Spiritu et litt.*, cap. 29.

4. Sicut oculus corporis, etiam plenissime sanus, nisi candore lucis adjuvetur, non potest currere: sic homo etiam perfectissime justificatus, nisi aeterna luce justitiae divinitus adjuvetur, recte non potest vivere. *De Natura et gratia*, cap. 26.

5. Nemo juste vivit nisi justificatus, id est, justus effectus: ab illo autem sit homo justus, qui nunquam potest esse injustus. Super *Psal.* cxi.

6. Justificare impium prorsus majus hoc esse dixerim, quam est caelum et terra. *Prose.*

7. Colum enim et terra transibit; predestinationem autem, id est, eorum, quos praescit Deus, salus et justificatio permanebit.

8. Judicat qui potest, utrum majus sit justos creare, quam impios justificare: certe entia si aequalis est utrumque potentiae, hoc majus est misericordiae. Tract. 72, super *Evang. Joan.*, de cap. 14.

9. Qui se justificat, peior et deestabilior est Pharisaeo. *De Verbis Dom.*, serm. 36.

10. Deus justificavit nos, cum peccatores essemus. *De Verb. Apost.*, ser. 16.

11. Christus non pro nullis, sed pro impiis mortuus est, ut justificarentur. Epist. 105.

12. Nullus justificatur, nisi gratia Dei per Jesum Christum. *Ibid.*

13. Deus in occulto exaudiens, in occulto etiam justificat et coronat. Epist. 137.

14. Homo, Dei presentia justificatur. Lib. 8, de *Genesi ad litt.*, cap. 12.

15. Si sine timore es, non poteris justificari. Tract. 9, super *Epist. Joan.*

16. Per saltem gratiam homo justificari potest. *De Natura et gratia*, cap. 2.

17. Homo etiam perfectissime justificatus, nisi aeterna luce justitiae divinitus adjuvetur, recte non potest vivere. *Ibid.*, cap. 28.

18. Duo sunt in quibus consistit nostra salus, justificatio et quilibet: altera initium, altera perfectio est: in illa labor, in hac autem fructus laboris est. *Prose.*

19. Neque enim poterit obtineri magnificatio, nisi justificatio praecesserit: cum ista merita, illa premium sit. In suis *Sentent.*, verbo *Duo*.

20. Praecedit timor, ut sequatur justificatio: timore vocatur, amore justificamur. Epist. 107, ad *Thomam preposit.*

21. Sicut nullus potest justificari, qui sacramenta contemnit; sic nullus in justitia perseverat, si post justificationem ex contemptu negligat confiteri. Super *lib. 4, Sent.*, dist. 17, part. 1, art. 2, quest. 4.

22. Quid magnificentius, quam de impio facere justum, de hoste illum, de captivo liberum? Super *Psal.* cx.

23. Humillari recusans, et seipsum justificare volens, arcana non potest videre, quam revelantur parvulis Christi. Super *Luc.*, cap. x.

24. Gratia justificat factores, ut impleant legem: quia non faciunt ut justificentur, sed justificantur ut faciant. Super *Epist. ad Rom.*, cap. 11, in illud: *Factores justificabuntur*.

25. Vir verborum, justificari nequaquam potest. Lib. 10 *Moral.*, cap. 2.

26. Shille contra Deum loquitur, qui inter divine amissionis flagella positus, justificare semetipsum conatur. *Ibid.*, lib. 2, cap. 14.

27. Sunt nonnulli qui nihil quidem virtutis

s. BERNARDUS.

s. BERNARDUS.

s. DONAV.

CASSTODOR.

GLOSS. ORD.

GLOSS. INT.

s. GREGOR. MAGNUS.

student agere, sed tamen cum alios peccare conspiciunt, justos se in eorum comparatione suspiciantur. *Ibid.*, lib. 3, cap. 18.

28. Ceptam justificationem deserit, qui in peccantium laudem declinat. *Ibid.*, lib. 18, cap. 4.

HUGO A S. VICTORE. 29. Deus justificare potest; et tantum justificare, quantum homo peccare. Lib. 2, de *Sacram.*, part. 14.

HUGO CARD. 30. Perfecta justificatio incipit in timore, et terminatur in amore. Super *Sap.*, cap. xv.

31. Origo justificationis est, ex timore cognitio, ex cognitione sollicitudo, ex sollicitudine contritio, ex contritione confessio, ex confessione verecundia, ex verecundia reverentia, ex reverentia gratia sive justificatio. Super *Ecclesiastic.*, cap. xxxii.

32. Homo vel parum, vel nihil potest ad suam justificationem, sed multa ad suam condemnationem. Super *Isaiam*, cap. 43.

S. INNOC. III. 33. Magis expedit ut justificatus dubitet, an ipse sit justus, quam injustus credat quod ipse sit justificatus. Super *Psalm.* vi.

S. JOANNES CHRYSOST. 34. Nemo est tanta firmitate suffulcus, ut de justificatione sua debeat esse securus. Homil. 38, super *Math.* Oper. imperf.

35. Quid est justificatio? finis destinatio, ipsa operis perfectio. Serm. 13, super *Epist.* ad Rom.

JOAN. TRITH. 36. Nemo venit ad gloriam supernae civitatis, nisi fuerit hic primum justificatus. Lib. 1, homil. 4, ad *Monachos*.

S. ISIDORUS HISPALENS. 37. Quem Deus justificat, ne iterum se de virtutibus erigat, quaedam illi virtutum dona tribuit, quaedam retrahit: ut dum mens de hoc quod habet erigitur, etiam de hoc quod nequaquam habere se cognoscit, humilietur. Lib. 2, de *Summo bono*, cap. 36.

S. LAURENT. JUSTIN. 38. Qui sine Dei timore fuerit, non poterit justificari. De *ligno vitae*, de *Timore*, cap. 1.

39. Cum nullius suffragio Deus egeat, dum quempiam justificat, hoc ipsum gratis facere censendus est. Serm. de sanctis *Petro et Paulo*.

S. LEO I. 40. Quantumlibet quisque justificatus sit, habet tamen, dum in hac vita est, quo probatur esse possit et melior. Serm. 8, de *Passione Dom.*

PETRUS BLESSENS. 41. Plures sunt in Ecclesia, qui errata correxerunt, quam errare non noverunt: plures enim justificati, quam justii. Serm. 23, de *S. Maria Magdal.*

S. THOMAS AQUINAS. 42. Justificare impium, prorsus majus hoc esse dixerim, quam creare coelum et terram. Part. 3, quaest. 43, art. 4.

43. Judicet, qui potest, utrum majus sit justos creare, quam impios justificare. *Ibid.*

Vide etiam tit. *Finis*, sent. 26; *Redemptio humana*, sent. 1; *Salus animae*, sent. 15.

JUSTITIA in genere.

Definitio. Justitia est rectitudo voluntatis propter se servata. In *Dialogo de veritate*, cap. 13, et lib. de *Conceptu Virginis*, cap. 3.

Justitia est habitus animae communi utilitate servata suam cuique tribuens dignitatem. Serm. *Dom. 4, post Pascha*.

Justitia est amor Deo tantum serviens, et ob hoc bene imperans caeteris quae homini subjecta sunt. De *Moribus Eccles.*, cap. 15.

Justitia est virtus conservatrix humanae societatis, et vitae communitatis. Part. 3, *Centiloquii*, sect. 44.

Justitia est quaedam animi nobilitas suam cuique tribuens dignitatem, superioribus reverentiam, paribus concordiam, inferioribus disciplinam. *Ibid.*

Justus dicitur, qui in virtutibus exercitatus est, et in observatione justitiae strenuus atque severus. Super *Epist.* ad Rom., cap. v, art. 8.

Justitia est per quam communitatis gratia tenetur, et sua cuique dignitas non negatur. De *fructibus carnis et spirit.*, cap. 13.

Justitia est dare unicuique quod suum est, non vendere. Super *Math.*, cap. 10.

Justitia est perpetua et constans voluntas, jus suum unicuique tribuens. 2, 2, quaest. 58, art. 1.

Justitia est habitus secundum quem aliquis constanti et perpetua voluntate jus suum unicuique tribuit. *Ibid.*

Justitia est habitus secundum quem aliquis dicitur operativus secundum electionem justii. *Ibid.*

Justitia virtus est qua homo justus aptus est tum ad agendum id quod justum est, tum ad jus tribuendum. Lib. 5, de *Moribus*, cap. 5.

Justitia est habitus animi, communi utilitate conservata suam cuique tribuens dignitatem. Lib. 2, de *Invent. Rhetor.*

Justitia est consensus animae ad seipsam, et partium animae inter se bona compositio. De *finib.*

Quid est justitia, nisi naturae tacita conventio, in adiutorium multorum inventa divina. De *quatuor virt.*

Justitia non nostra constituitur, sed lex est, et vinculum societatis humanae. *Ibid.*

Productio. Justitiae comites sunt, lex, severitas, aequitas, correctio, jurisjurandi observatio, iudicium, veritas. De *fruct. carnis et spiritus*, cap. 13.

S. ANSELM.

S. ANTONIUS DE PADUA.

S. AUGUST.

S. BONAV.

S. BONAV.

DIONYSIUS CARTIUS.

HUGO A S. VICTORE.

HUGO CARD.

S. THOMAS AQUINAS.

ARISTOTEL.

CICERO.

PLATO.

SENSELA.

HUGO A S. VICTORE.

S. HIERON. *Divisio*. Infinite sunt species partesque justitiae, quas non modo stilo persequi, sed cogitatione etiam capere, difficillimum est. Epist. 14 ad *Celonianam*.

HUGO CARD. Justitia in quatuor consistit: in declinatione malorum, in restitutione ablatorum, in solutione debitorum, in punitione errorum. Super *Psalm.* cxxxii.

S. BONAV. *Comparatio*. Sicut sol naturalis confunditur propter obnubilationem lerium vaporum, ita sol moralis scilicet, justitia propter obscurationem venialium peccatorum. Super *Psalm.* cxviii, exposit. 2, art. 4, vers. 16, cap. 5.

HUGO A S. VICTORE. Sicut ex injustitia pax et concordia cunctorum solvitur, ita per justitiam universa reconciliantur. Lib. 1 *Miscellan.*, codicis, 1, tit. 20.

S. THOMAS AQUINAS. Quomodo iniqui male utuntur non tantum malis, verum etiam bonis; ita justii bene utuntur non tantum bonis, sed etiam malis. 2, 2, quaest. 164, art. 1.

SENTENTIAE PATRUM.

S. ALANUS DE RUPE. 1. Justitia est regina virtutum, decens mortum, limes operum, imperatrix omnium. Part. 3, serm. 4, regina 9, cap. 23.

2. Sine justitia, omnia sunt mera tyrannia: beata ergo regna, ubi regnat justitia. *Ibid.*

S. AMBROS. 3. Justitia suum cuique tribuit, alienum non vendicat, utilitatem propriam negligit, ut communem aequitatem custodiat. Lib. 1, *Offic.*, cap. 24.

4. Si in bello justitia valet, quanto magis in pace servanda est? *Ibid.*, cap. 29.

5. Iis, quibus deest justitia, pudor crescit, augetur dolor. *Ibid.*, cap. 48.

6. Justitia in alio quodam suggestu locata videt exploratque omnia, quae aliis potius nata, quam sibi, non tam suas utilitates, quam publica emolumenta rimatur. Lib. 3, de *Virginitibus*.

7. Nihil splendidius justitia. Lib. 5, epist. 18, ad *Herontianum*.

8. Ubi justitia, ibi Christus; quia justitia Christus est. Lib. 10, epist. 82, ad *Vercellensem Ecclesiam*.

9. Non solvit potestas justitiam, sed justitia potestatem. Lib. 2, *Apolog. David.*, cap. 3.

10. Non est beneficis solis referenda justitia, sed illa vera justitia est, quae ipsis quoque defertur inimicis. Super *Psalm.* cxviii, serm. 18, vers. 6.

11. Justus ille vere est, qui nec sibi parit, et occulta sua latere non patitur. Lib. 1, *Offic.*, cap. 25.

12. Omne quod justum est, per justitiam justum est. In *Monologia*, cap. 15.

13. In futuro sic fortis erit, ut etiam, si velit, terram commovere possit: et sic e converso injustus imbecillis, ut nec etiam vermes amovere queat ab oculis suis. De *Similitud.*, cap. 52.

14. Justitiam nemo male habet, et qui non dilexerit non habet. Epist. 54, ad *Macelonium*.

15. Quid est aliud justitia, quae recte sapienterque vivitur, quam interioris hominis pulchritudo? Epist. 85, ad *Consentium*.

16. Justitia sic amanda est, ut ab ejus operibus etiam poenae corporis non colubere non debeant. Epist. 144, ad *Anastas.*

17. Quod juste fit, bene fit: autem sunt beati boni, et juste mali poenas patiuntur. De *Agone Christ.*, cap. 7.

18. Nimia justitia incurrit peccatum temperata vero justitia facit perfectos. De *Agone Christ.*, cap. 7.

19. In egestate conservare justitiam, magnifica res est. *Ibid.*, quaest. 124.

20. Ubi justitia vera non est, nec jus potest esse: quod enim jure fit, profecto juste fit: quod autem fit injuste, nec jure fieri potest. Lib. 19, de *Civit. Dei*, cap. 24.

21. Qui perit de via justitiae, cum magna miseria per vias iniquitatis errabit. Super *Psalm.* ii.

22. Anima avertens se a luce justitiae, quanto magis querit quod inveniat contra justitiam, tanto plus a luce repellitur, et in tenebrosa demergitur. Super *Psalm.* lxxiii, vers. 6: *Scrutatus sunt iniquitates*, etc.

23. Justus injusto oneri est, quia injustum esse non vult, sed eum justum fieri, et optat votis, et conatur factis: injustus autem sic odit justum, ut nolit cum esse, non ut bonum velit esse: quanto enim bonus est, tanto magis oneri est iniquitati illius. Super *Psalm.* xxxvi, conc. 2.

24. Quemlibet valde justum discentias in hac vita, quamvis jam sit dignus justis vocabulo, non est tamen sine peccato. Tract. 41 super *Evang. Joan.*, de cap. viii.

25. Noli effici justus nullum, non est notata justitia sapientis, sed superbia presumentis. Qui fit multum justus, ipso nimio fit injustus: multum se facit justum, qui dicit se non habere peccatum. *Ibid.*, Tract. 95 de cap. xvi.

26. Amanda est justitia, et in hac justitia amanda gradus sunt proficientium: primus est ut amori justitiae non preponantur omnia, quae delectant. De *verb. Apost.*, fer. 17.

27. Difficile est ut iniquorum evadat opprobria,

qui amica est justitia. Serm. 2, in *Sabbat. post Dom. Quinquag.*

28. Amaritudo justitiæ medicamentum est virilis ætatis, dulcedo autem justitiæ muscipula est juvenilis ætatis. Serm. 2 *Dom. 23 post Trinit.*

29. O sancta laudabilisque justitia, sub te et per te pudicitia regnat, pax per te triumphat et securitas, dignitas per te floret. *Prosec.*

30. O justitia, qui te amaverit, qui te strinxerit, cum Moysæ mare mundi vitiorum sanguine rubricatum, sicco vestigio pertransivit.

31. Hæc est virga, qua petra percussa manat in fluentia, qui alpeidea subditorum corda judicio justitiæ tacta, in virtutum exuberant flumina.

32. Hæc est virga Aaron, quæ frondit, floruit et fructum peperit : quia justitia quasi frondet dum mente concipitur, floret dum viriliter exercetur, fructificat dum subditis corrigitur.

33. Hæc est ventiliabrum, quo granum dividitur a palea, sanies a morbo ejicitur : quia contra morbum peccati opponendum est mordax emplastrum, ne in majus vitium tabes exuberet incernata, et in augmentum facinoris redundet iniquitas impunita.

34. Hæc est mensura, qua debemus metiri penas, et merita ponderare.

35. Hæc est medicina vitiorum, antidotum peccatorum.

36. Hæc est pugio, quo Phinees transfixit cocuntem cum Madianiticis Judæum, et cessavit quassatio.

37. Hæc est lapis, quo David percussit Philistinum, et servitute Israel liberavit.

38. Hæc autem sine discretione, gladius est in manu furiosi : hæc sine prudentia est mors et honorum persecutio, hæc sine misericordia gladius est in manu tyranni. Serm. 14 *ad Frat. in eremo.*

39. Non est crudelitas punire reatum, sed justitia : non tyrannicum, sed divinæ reclusiōnis judicium. *Ibid.*

40. Aliquando justitia est relaxanda, propter scandalum multorum : aliquando exagilanda, ut sit cautela reliquorum. *Ibid.*

41. Justitia dicitur gladius ex utraque parte acutus, quia hominis defendit corpus ab exterioribus injuriis, et animam a spiritalibus molestiis. *Ibid.*

42. Multi sunt justitiæ rectores, sed pauci justitiæ amatores inveniuntur. *Ibid.*, serm. 31.

43. Dulciores sunt justitiæ fructus, quam iniquitatis. *De Catechis. rollū.*, cap. 16.

44. Vera justitia est immutabilis. Lib. 3, *de Conf.*, cap. 7.

45. Tantum quisque peccatum odit, quantum justitiam diligit. Ep. 144.

46. Noli timere penam, sed ama justitiam : nondum potes amare justitiam, time vel penam, ut pervenias ad amandam justitiam. Tract. 41, super *Joa.*

47. Non est magnum timere penam, sed magnum est amare justitiam : qui ergo amat justitiam, nihil timet ? timet plane, non ut incidat in penam, sed ne amittat justitiam. *Ibid.*, Tract. 43.

48. Justitia perfecta non est, nisi in Angelis : et vix in Angelis, si Deo comparantur. Tract. 4, super *Epist. Joan.*

49. Homini possem demonstrare justitiam meam, in Dei autem judicio invenior injustus. Annot. in *Job.* cap. 9.

50. Quomodo justitia tua nihil Deo prodest, sic injustitia nihil nocet. *Ibid.*, cap. 35.

51. Necessè est ut peccet, a quo ignoratur justitia. Libro 4, *Oper. imperf. contra Julian.*, num. 104.

52. Quantalibet justitia sit præditus homo, cogitare debet ne aliquid in illo, quod ipse non videt, inveniatur esse culpandum. *De perfect. Just.*, cap. 15.

53. In hac vita quanto amplius diligimus Deum, tanto sumus utique justiores. Lib. 3, *ad Basiliac.*, cap. 7.

54. Justitia virtus est, quod sumus est unicuique tribuens : tribue ergo tuis que tua sunt : redde superiori, redde inferiori, redde equali, cuique quod debet. Serm. 3, *Advent.*

55. Justitia est via, per quam ad lætitiā venitur : nam lætitia premium est, justitia vero meritum et materia. Serm. 4, *Epiph.*

56. Bona vinea justitiae, imo bona vinea justitiae, cui virtus vitis, cui actio palme, cui virum testimonium conscientie, cui lingua torcular expressio. Serm. 63 super *Cant.*

57. Sicut tentare aliquid vel prece, vel pretio, adversus justitiam, iniquum est : sic pro justitia multum laborare apud justitiæ amatorem, superfluum. Ep. 4, *ad Honorium Pap.*

58. Vigor justitiæ semper fervidus sit, sed nunquam præceps. Epist. 25, *ad Diagonem Rothomag. archiep.*

59. Justitia nec factura est alteri, quod sibi fieri nolit : nec quod sibi vult, negatura. Lib. 1, *de Consid. ad Eugen. Pap.*

60. Osculum justitiae, inimicos diligere : parentes et propria quæcumque propter Deum relinquere ; illatam injuriam patienter ferre ; oblatam gloriam ubique declinare. *De inter. domo.*, cap. 2.

61. Justitia est, Deum timere, religionem venerari, honorem ferre parentibus, patriam diligere, cunctis prodesse, nocere nulli, fraternæ charitatis vinculum tenere, pericula aliena susci-

pere, opem ferre miseris, bonis vicissitudinem repondere, æqualem in judiciis observare. *De ordine vite.*

62. Justitiam nulli colunt affectu, a quo procul sunt effectus : approbantes eam et amantes eam, in seipsa, non autem exercentes in seipsis. Lib. *De amore Dei.*, cap. 8.

63. Bonum est omne, quod justum est : et quod injustum est, malum. Lib. 4, *de consolat. Philos.*, prosa 4.

64. Justitia quam necessaria sit, ipse leges imperatorum, et canones, et decreta sanctorum, quæ ad ipsius custodiam facta sunt, satis ostendunt. *Prosec.*

65. Tolle justitiam, et perit mundus : ubi justitia non est, iniquitas dominatur, ibi cædes et rapina, furta, homicidia, timor et angustia, et securitas nulla ; timor iniquorum justitiæ est securitas honorum ipsa. *De ornament. Eccles.*, cap. 4.

66. Vide ut qui aliis justitiam facis, tuiuspius ne obliviscaris : et qui in populo exerces justitiam, exerces etiam in temetipso. *Ibid.*

67. Justitia vera et perfecta ipsa est, quæ non facit aliis, quod sibi non vult. *Prosec.*

68. Ipsa vera justitia est, quæ omnibus hominibus, quod sibi vult, optat ; hoc quod sibi vult, illis evenire, desiderat.

69. Ipsa est vera justitia, quæ pro amore Dei, non solum amicos, sed etiam ipsos diligit inimicos. Homil. 19.

70. De justitia nascitur pax, de pace gaudium. *Ibid.*

71. Necessè est, ut deserant justitiam, qui ad pravæ semitæ malitiamque festinant. Super *Psal.* cxviii, vers. : *A lege autem tua longe facti sunt.*

72. Nihil prodest ore loqui justitiam, si cor meditetur, inanisque operetur injustitiam. In *Annot. sup. Psalm.* lvi, sect. 1.

73. Facile a justitia deviat, qui non habet Deum in causis. Super *Moth.*, cap. 14.

74. Humana justitia divinæ justitiæ comparata, injustitia est. Lib. 5 *Moral.*, cap. 28.

75. Injuste quod justum est exequitur, qui ipsam quam prædidit justitiam venundare minime veretur. *Prosec.*

76. Injuste quod justum est exequitur, qui ad defensionem justitiæ, non virtutis emulatione ; sed amore præmii temporalis excitatur.

77. Juste justum exequi, est in assertione justitiæ eandem ipsam justitiam querere. *Ibid.*, lib. 9, cap. 13, super illud *Deut.* xvi : *Juste quod justum est exequeris, etc.*

78. Justus non est, qui justitiam in dolore describit. *Ibid.*, lib. 14, cap. 14.

79. Justitia vera non est, quæ fiduciam suam non in conditor omnium, sed in se, aut in rebus conditis ponit : quia dum a creatore spem subtrahit, ipse sibi principalis justitiæ ordinem pervertit. *Ibid.*, lib. 22, cap. 1.

80. Justum est homines propter justitiam diligere, non autem justitiam propter homines postponere. Lib. 8, in *Registro*, indict. 3, cap. 51, epist. *ad Leontium Ex. consul.*

81. Justitia vera compassionem habet, falsa justitia dedignationem. Hom. 34, super *Evang.*

82. Non sufficit Christiano, si partem unam justitiæ impleat, cui utrumque præcipitur. Epist. 14, *ad Celandiam.*

83. Quotiescumque talem in alterum habueris animam, qualem in te ab altero servari cupis, æquitalis viam tenes. *Prosec.*

84. Quoties vero talis erga alterum fueris, qualem in te vis neminem, iter justitiæ derelinquis. *Ibid.*

85. Justitia non proderit ei, a quo die justus esse desierit. *Ibid.*

86. Ante Deum ille justus probatur, qui corpore sanctus est et corde. Epist. 1, *ad Demetriad.*

87. Ita nobis desideranda est justitia, ut in fame vel siti cibum desideratur ac potus. *Ibid.*

88. Difficile evadit approbria, cui est amica justitia. In *Regula Monachor.*, cap. 19, *de Laude et Detect.*

89. Justitia requiem habet, iniquitas laborem. Super *Ecclesiasten.* cap. iv, super illud : *Melior est plebs pupillus, etc.*

90. Grandis libra justitiæ est : et cui, et quantum, et quando, et quali vel in re, vel in consilio tribuere. *Ibid.*, cap. vi, super illud : *Quia non est homo justus, etc.*

91. Justitia est amicitia concordia, unanimi-tatis vinculum, fundamentum pacis, divinæ atque humanæ rationis operatio. Super *Psal.* cxviii, vers. *Feci judicium et justitiam.*

92. Perfecta justitia habet tria : pacem ab hostibus, quietem a laboribus, tranquillitatem a sollicitudinibus. Super *Genes.*, cap. xxxv.

93. Justitia nobis est honor, et militati : nobis foris comparat famam, intus coram Deo fovet conscientiam. Super *Levit.*, cap. 13.

94. Quanto justior eris, tanto pacatior mente. Super *Job.*, cap. 8.

95. Nimietas justitiæ in quatuor consistit : primum est, si misericordiam absorbeat ; secundum, si possibilitatem excedat ; tertium, si mensuram peccati superet ; quartum, si pena vindictæ pec-

BOETIUS.

S. BRUNO.

CÆSARIUS
ARELAT.

S. BENEDICTUS

CASSIODOR.

FRANCISCUS
TITELM.

GLOS. INT.

S. GREGORIUS
MAGNUS.

S. HIERONYMUS.

S. HILARIUS.

HUGO CARD.

- cato sanando non congruat. Super *Ecclesiasten*, cap. vii.
96. Bonitas respicit esse, justitia agere, veritas loqui. Super *Epist. ad Ephes.*
97. Qui facit justitiam ipso rege est regalior, etiamsi fuerit omnium infimus. Homil. 5, de *Verb. Isaia.*
98. Justitia in tentationibus floret, prosperitate autem marcescit. Homil. 3, super *Math. Oper. imperf.*
99. Omnis justitia consistit in his duobus: in abstinentia rerum malarum, et in opere rerum bonarum. *Ibid.* Homil. 21.
100. Magistra omnis justitiæ ipsa est natura hominum, et scriptura infalsabilis de Deo, creature sunt omnium rerum, quia nihil est creatum in mundo, per quod non manifestissime Deus ostendatur. *Ibid.*, homil. 22.
101. Difficile est verum fidelem juxta mundum viventem, justitiam immaculatam usque in finem servare. *Ibid.*, homil. 39.
102. Omnes species justitiæ, quas habent servi Dei in veritate, possunt habere et servi diaboli in simulatione. *Prosec.*
103. Omnis species justitiæ in impostoribus invenitur, sola autem gratia vere charitatis non invenitur, nisi in solis servis Dei. Homil. 4, super *Math. Oper. imperf.*
104. Justitia virtutis splendor est maximus, a qua viri boni nominantur. Super *Prolog. Regul. S. Bened.*, cap. 2, text. 16.
105. Omnes virtutum species, uno justitiæ nomine continentur. *Ibid.*
106. Justitia maxime in prælatis necessaria est, non tam in corrigendo peccantem, quam etiam in exaltando diligentem. *Ibid.*
107. Reddere malum pro malo, vicissitudo justitiæ est: sed qui clementiam addit justitiæ, non malum pro malo culpatis reddit, sed bonum pro malo offensis impartit. Lib. 3, de *Summo bono*, cap. 50, sent. 3.
108. Quod tibi vis fieri, fac alteri: quod vis ut faciat alius tibi, hoc et tu facito illi. *Prosec.*
109. Talis esto aliis, quales optas circa te esse alios: quod non vis fieri tibi, alteri nunquam inferas, ne patiaris similia.
110. In te serva modestiam, in aliis conserva justitiam.
111. Tene juris æquitatem, sequere veritatem judiciorum, in omnibus serva justitiam. Lib. 2, de *Synonym.*, cap. 16.
112. Custodi discretionem justitiæ: non sis plus justus, quam justum est; omne enim quod nimis est, vitium est. *Prosec.*

S. JOANNES
CHRYSOST.JOAN.
TRITH.S. ISIDORUS
HISPALENS.

113. Impia justitia est, fragilitati humane non ignoscere. *Ibid.*
114. Amara sunt vitiosus ac male viventibus præcepta justitiæ. Lib. de *Divinis Institutionibus*, cap. 4.
115. Nihil profecto præstabilius, quam plane intelligi nos ad justitiam esse natos. De *Ira Dei*, cap. 15.
116. Quæ pravitatis? cum homo sit ad justitiam genitus, opera tamen efficit injusta. *Ibid.*, cap. 15.
117. Primum justitiæ officium, est Deum cognoscere ut parentem: eumque metiere ut Dominum, diligere ut Patrem: secundum justitiæ officium, est hominem agnoscere ut fratrem. In *Epitome*, cap. Duas.
118. Qui justitia indiget, pauper est. Lib. 5, de *Divin. Inst.*, cap. 15.
119. Nihil tam præclarum, hominique conveniens potest esse, quam erudire homines ad justitiam. *Ibid.*, lib. 6, cap. 2.
120. Difficile est ut bene sibi consciam probitatem obtrectantium lingua non mordeat, et iniquorum evadat opprobria, cui est amica justitia. Serm. 5, *Quadrag.*
121. Nullum est in illo corde justitiæ vestigium, in quo sibi avaritia fecit habitaculum. Serm. 9, de *Passione.*
122. Religiosior ille, qui justior. In suo *Octavio.*
123. Liberum esse justitiæ, crimen est: servum vero esse, laudabile. Lib. 6, in cap. vi, *epist. ad Rom.*, super illud: *Liberi factis justitia.*
124. Omnibus infimis vel spiritibus, vel aliis creaturis, vel suis vitis et cupiditatibus servit, qui vult liber esse justitiæ. *Epist. ad Amand. episc.*
125. Justitia lux rerum, consiliis non velatur obscuris: cum sibi facto claret, omnes illustrat exemplo. Serm. 9.
126. Justitia, quæ per se sibi abundat ad gloriam, spectaculum, populi laudes, favores hominum, mundi gloriam non requirit. *Prosec.*
127. A Deo genita cælum spectat, in oculis agit divinis, supernis virtutibus mixta, semper a Deo solo ut glorificetur, expectat.
128. Sed hæc est justitia, quæ ex Deo est: illa vero, quæ est hypocrisis, justitia non est. *Ibid.*
129. Illa, quæ est hypocrisis, justitia non est. Mentitur oculis, fallit aspectum, videntes illudit, decipit audientes, seducit turbas, trahit populos, famam vendit, emit clamorem, fit sæculo, Deo non fit, mercedem rapit præsentem, præmium non querit in futuro, cercat oculos, cæca ipsa non videns, vult videri. *Ibid.*

LACTANTIUS

S. LEO

MINISTRI

ORIGENES

S. PAULUS

S. PETERUS
CHRYS.

- PHILO JUL. 130. Est profecto severa scelerum ultrix, et injuriam patientium auxiliatrix justitia, qua frustantur illudentes virtuti. De *Migrat. Abraham.*
131. Nihil justitia melius, quæ principatum inter virtutes tenens, ornat earum chorum maxime. Lib. de *Abraham.*
132. Injustus homo, bestia humana forma prædita est. *Ibid.*
133. Fulcrum generis humani justus est, suas dotes communicans, et in publicum usum concilians. De *Migrat. Abraham.*
134. Æquitas, justitiæ fons est: paria imparibus tribuere, summæ injustitiæ est. Et hab. apud divum Joannem Damascenum, lib. 2 *Parall.*, cap. 63.
135. Justitiam perfecte diligere, est jam justum esse. Part. 1, de *Benjamin. minore*, cap. 2.
136. Perfecta justitia jubet inimicos diligere, parentes, propria quæque relinquere, illata mala patienter ferre, oblatam gloriam ubique declinare. *Ibid.*
137. Pretiosa valde res est justitia, cum adversariorum invidia cito excitet, et eorum erga nos odium acriter inflammet. Part. 2, super *Psal. cxvii.*
138. Sublata ex hominibus justitia est. *Epist. 89, ad Theophil.*
139. Justitia omni cum alacritate exercenda est. Super *Math.*, cap. 5, in illud: *Beati qui siliant justitiam.*
140. Justitia est omnis virtus. *Ibid.*
141. Justitia est quæ unicuique quod suum est, tribuit; alienum non vendicat, utilitatem propriam negligit, et communem æquitatem custodit. 2, 2, quæst. 58, art. 11.
- SENTENTIE PAGANORUM.
- ARISTOTEL. 142. Si quis ignorans agit ea, ex quibus erit injustus, is sua sponte erit injustus: non tamen si vult, cum est injustus, desinet esse talis, ac justus erit. Lib. 2, *Ethic. ad Nicomach.*, cap. 5.
143. Justitia perfecta est virtus, atque præclarissima virtutum esse videtur. *Ibid.*, lib. 5, cap. 4.
144. Justitia perfecta maxime virtus, quia perfectæ virtutis est usus. *Ibid.*
145. Justitia non pars virtutis, sed tota est virtus, similiter et injustitia huic contraria, non vitii pars, sed totum vitium. *Ibid.*
146. Justitia nihil expetit præmii, nihil pretii, sed per se expellitur. Lib. 1, de *Legib.*, num. 48.
147. Æquitas ipsa per se lucret. Lib. 1, *Offic.*
148. Nullum tempus est, quod justitia vacare debeat. *Ibid.*
149. Nemo justus esse potest, qui ea quæ sunt contraria, æquitati anteponit. Lib. 3, de *Offic.*
150. Justitiæ tanta vis est, ut ne illi quidem, qui maleficio et scelere pascuntur, possint sine ulla particula justitiæ vivere. *Ibid.*
151. Justitia una virtus omnium est, domina et regina virtutum. *Ibid.*, lib. 3.
152. Ab alio expectes, alteri quod feceris. In *MINDUS POP. suis Sent.*, sent. 2.
153. Quando homo ex justitia abscedit, hominis nomen amittit. De *Scientia.*
154. Utilis est pacis etiam tempore justitia. Lib. 1, de *Republ.*
155. Non magnopere optabilis esset justitia, si in rebus inutilibus tantum utilis esset. *Ibid.*
156. Longe abes a vera justitia et justitiæ, injusti, et injustitiæ cognitio, si ignores justitiam, et justum alienum quoddam esse bonum. *Ibid.*
157. Odiæ et mutuas pugnas parit injustitia: justitia vero, concordiam et amicitiam conciliat. *Ibid.*
158. Justitia virtus est anime, injustitia vitium. *Ibid.*
159. Justus est felix, injustus miser. *Ibid.*
160. In ea civitate quæ bene regitur, justitia maxime invenitur: in ea vero civitate quæ pessime regitur injustitia. *Ibid.*, lib. 4.
161. Justitia justus sunt, quicunque justus. In *Dialogo Hippia majoris.*
162. Qui justus facit, justus est: qui vero injustus, per imperitiam. In *Dialogo de Justa.*
163. Nihil injustum justitia pati potest, in quo coeunt contraria. De *constant. sapientis*, cap. 7.
164. Ab alio expectes, alteri quod feceris. *Epist. 64.*
165. Magna res est justitia, alienum bonum spectans, nihil ex se petens, nisi usum sui. *Epist. 113.*
166. Non est justus rei præmium majus, quam justum esse. *Ibid.*
- Vide etiam tit. *Charitas* in genere, sent. 47; *Fama*, sent. 77; *Gratia Dei*, sent. 132; *Judicium corruptio*, sent. 26; *Jus*, sent. 2; *Latere*, sent. 33; *Miserordia* in genere, sent. 72; *Oblatio*, sent. 49; *Panther*, sent. 24; *Perfectio*, sent. 9; *Personarum acceptio*, sent. 18, 51; *Princeps*, sent. 79; *Profectus*, sent. 49; *Punitio*, sent. 38; *Respublica*, sent. 2, 4; *Res*, sent. 10, 11, 12; *Societas*, sent. 103; *Vindicta* in genere, sent. 42; *Virorum concordia*, sent. 45; *Virtutes cardinales*, per totum, *Virtutum connexio*, sent. 7, 38.

PLATO.

SENECA.

JUSTITIA DEI.

COLLECTOR. *Definitio.* Justitia Dei in communicativam, distributivam, et vindicativam dividitur. *Prose.* Justitia Dei communicativa est retributio Dei aequi merito praemii, aut supplicii, cuique privato, sine comparatione ad alios: servando proportionem arithmetice, et aequalitatem rei ad rem: scilicet praemii ad meritum, et supplicii ad demeritum.

Justitia Dei distributiva, est quae communia praemia, et supplicia omnibus paritur, cum comparatione ad alios, tanquam partes ejusdem communitatis; servando proportionem geometricam et aequalitatem unius proportionis ad aliam: ita ut sit eadem proportio praemii ad premium, quae est meriti ad meritum.

Justitia Dei vindicativa est cum Deus damnatis rependit malum poenae, aequatum malo culpa.

SENTENTIAE PATRUM.

- S. AMBROS. 1. Manifestum est justiam Dei misericordiam, misericordemque justitiam, nec alendis unquam corporibus hominum, nec docendis, juvandisque eorum mentibus deluisse. Lib. 2, de *Vocat. gent.*
2. Sicut justitia Dei magna, ita etiam severa vindicta est. Lib. 3, de *Interpellat.*, cap. 8.
3. Ubi justitia Dei fuerit, ibi habitat Spiritus sanctus ad adjuvandam imbecillitatem nostram. Super *Epist. ad Rom.*, cap. 6, in illud: *Per arma justitiae Dei.*
- S. AUGUST. 4. Est justitiae pulchritudo cum benignitatis gratia concordans, ut quoniam honorum inferiorum dulcedine decepti sumus, amaritudine poenarum erudiamur. De *Vera Relig.*, cap. 15.
5. Quod juste fit, bene fit: juste autem sunt bestiae boni, et juste mali poenas patiuntur. De *Agone Christ.*, cap. 7.
6. Parce per clementiam, ne ulciscaris per justitiam. In *Manuali*, cap. 33.
7. Sine voluntate tua non erit in te justitia Dei: voluntas quidem non est nisi tua, justitia non est nisi Dei. *Prose.*
8. Esse potest justitia Dei sine voluntate tua, sed in te esse non potest, nisi per voluntatem tuam. Serm. 15, de *Verbis Apostoli.*
9. Deus omnia sive per poenas, sive per praemia justitia moderante, disponit. Contra *Adimant.*, cap. 17.
10. Justitia summi et veri Dei haec universitas suscipiuntur et regitur. De *Quant. animae*, cap. 33.
11. In peccato diaboli et hominis servata est justitia Dei punientis. Lib. 3, de *Lib. orb.*, cap. 10.

12. Nec injusta Dei gratia, nec crudelis potes esse justitia. Lib. 42, de *Civit. Dei*, cap. 27.

13. Justitia Dei solum, qua Deus justus est dicitur; sed illa etiam quam in homine, qui ab illo justificatur, facit. *Ibid.*, lib. 22, cap. 1.

14. Quis justitiam evaderet tuam, nisi praemissa pietas subveniret? Super *Psal.* vii, in concilio.

15. Bona est Dei justitia, et justa ipsius bonitas est. Et hab. apud D. Joan. Damasc., lib. 3, *parall.* cap. 100.

16. Sicut Dominus benignus est in toletando, ita justus est in puniendo. *Epistola ad Damas. Papam de morte divi Hieronymi.*

17. Cum Dei justitia supplicium a reprobis pro perversis actibus exigit, eis malusque ad verborum retributionem reddit. Super *Job*, cap. 29.

18. Divina proprie ac vere est et dicitur justitia. Super *Psal.* cxviii, in illud: *Justitia tua in aeternum.*

19. Quae major est justitia Dei, quam ignoscere poenitentibus? Super *Luc.*, cap. 15.

20. Ad justitiam Dei pertinet, ut nunquam supplicio careant, quorum mens in hac vita nunquam voluit carere peccato. Super *Epist. ad Rom.*, cap.

21. Humana justitia divina justitia comparata, injustitia est. Lib. 5 *Moral.*, cap. 28.

22. Ad magnam justitiam judicis pertinet, ut nunquam vulnerent carere peccato. Lib. 4 *Dialogi*, cap. 41, verbo *Hoc.*

23. Nihil justius Deo. *Epist. 66, ad Asterium.*

24. Bonum est incidere in manus Dei misericordis; sed horrendum est incidere in manus Dei justis. Super 1 *Polarip.* 21.

25. Justitia Dei corrigit et punit, misericordia autem dirigit. Super *Psal.* lxxvi.

26. Justitia Dei diversis diversa tribuit, secundum exigentiam meritorum. Super *Psal.* lxxiv.

27. Laudanda est justitia Dei, quae reddit iniquitati supplicium, et aequitati praemium. Super *Ecclesiasten*, cap. vi.

28. Nescit justitia Dei patrocinium dare criminibus: unde fur orat, ut bene prosperetur in furto? et fornicator sibi crucis signum ponit in fronte, ut non comprehendatur in crimine? *Homil. 42, super Math. oper. imperf.*

29. Sicut Deus est semper, sic justitia Dei semper: sicut omnipotentia Dei indeficiens, sic censura indermutabilis: sicut Deus jure perpetuus, sic justitia perseverans. Lib. 2, de *Gubern. Dei.*

30. Justitiae sententiam Deus clementia temperat. Lib. 10, super *Hierem.*, cap. 52.

S. THOMAS AQUINAS. 31. Dei justitia veritas dicitur, in quantum implet quod ordinavit. Super 4, sent. dist. 46, art. 1, ad 2.

SENTENTIAE PAGANORUM.

PLATO. 32. Deus nusquam nequaquam injustus est, sed quantum fieri potest justissimus: Deo autem nihil similius est, quam cum ex nobis hominibus aliquis quam justissimus est. de *Scientia.*

Vide etiam tit. *Misericordia Dei*, sent. 99; *Peccatorum remissio*, sent. 32; *Prædestinatio*; sent. 9.

JUVENTUS.

COLLECTOR. *Definitio.* Juventus est prima refrigerativa particula augmentatio, et adolescentia ætatem excedens.

SENTENTIAE PATRUM.

S. AMBROS. 1. Etiam fides cum tuta est, juvenus suspecta est. Libro 3 de *Virginibus.*

2. Plurimi sunt, qui se a peccatis juvenutis in senectute revocare poterunt: rarus autem, qui in juvenute grave jugum seria sobrietate portaverint. *Orat. de Obitu Valentini Imperat.*

3. Bestius quidem juvenis, qui bene vivit: sed magis beatus est senex, qui bene vixit. *Prose.*

4. Quod enim juvenis sperat, adeptus est senior: quod senex fuit, optat hoc esse, qui juvenis est. Lib. 2 de *Jacob*, capite 8.

5. Rara sane in juvenibus est humilitas, ideoque miranda, dum ætas viget, dum vires solide sunt, dum sanguis æstuat, dum sollicitudo nescitur, dum ignoratur debilitas, dum læticia frequenter. Super *Psal.* cxviii, serm. 18, vers. 5.

S. ANSELM. 6. In juvene tria notantur, quibus ad probitatem venturus praenoscitur: scilicet taciturnitas, corporis continentia, verecundia. De *similitud.* capite 139.

S. AUGUST. 7. Juventus flos ætatis, periculum mentis. Serm. 2, *Dom. 23 post Trinit.*

8. Periculosum est ulcus juvenutis, quod cupiditatibus contabescit, et fluctuum crebriore impetu sæculi inundantis operitur. *Ibid.*

9. Juventus presumit viribus suis, forme dignitate jactatur, pompa rerum temporalium præfulgore aut exoptat, aut gaudet. *Ibid.*

10. Juvenuti malorum venenum est, quidquid veritas præcepit: esca est, quidquid diabolus suggerit. *Ibid.*

11. Juventus amat perniciosam inimici lenitatem, odii salubrem medicam asperitatem: ista perveritas, ista vesania in juvenili ætate maxime formidanda est. *Ibid.*

12. Juventus quanto ætate major, tanto vanitate turpior. Libro 7 *Conf.*, capite 1.

13. Lascivus juvenis eget, ut crebro moneatur. In suis *Proverbia*, verbo *Lascivus.*

V. BEDA. 14. Multos videmus juniorum super senes intelligere, moribus antiquare dies, præterire tempora meritis, et quod ætati deest, compensare virtutibus. *Epist. 42, ad Henricum Senonensem archiep.*

S. BERNARD. 15. Sicut in senibus gravitas, sic in juvenibus alacritas, velut quadam dote naturæ commendatur. De *ordine vite.*

16. Grande vitium est juniorum impudentia, qui improbo ausu dissolutione seniores conturbant. *Ibid.*

17. Religiosis confusio, juvenis presumptuosus, et effrons. In *Speculo Discipul.*, part. 1, cap. 5.

18. Reprehensibilis, maxime in juvene, presumptio, quem magis humilitas stabili, verecundia ornat, venustat simplicitas, timor insignit. *Ib.*

19. Gloria est in juvenibus, si in ipso ætatis fervore, morum regimine temperant. Super *Psal.* xviii, vers. *Præveni in maturitate.*

20. Magnum est juvenibus se a vitis abstinere, et lubricis et perplexis vitiis errorem fugere: hæc enim ætas fragilis est et labilis, inscia et temeraria. Super *Theros*, cap. 3.

21. Juvenes dici solent, qui nulla consilii gravitate fulciantur. Lib. 19 *Moral.*, cap. 11. Super illud, *Job. 29; videbant me juvenes.*

22. Optimi juvenes sunt, qui omne quod prævalent, in opere misericordie expendunt, et velut electi juvenes divina servitia valenter operantur. Lib. 4, in 1, *Reg.*, cap. 2, super illud: *Servos vestros, et ancillas, etc.*

23. Si quis juvenis est, animi affectibus viriliter resistat; in hoc fuerat juvenute, ne quid juvenile patiatur, sed seculum prudentiam in vigente ostendat corpore. *Orat. 25.*

24. In juvenibus, et adhuc solidioris ætatis, qui vite sanctimonis, et orationis ad Dominum Jesum frequentia, scientiam consecuti sunt, viget sapientia, que in perisquo senibus marcescit. *Epist. 2, ad Nepotian.*

25. Juvenis in otio, quasi juvenis sine jugo. Lib. 2, de *Claust. vitæ*, cap. 14.

26. Juvenis est lubrica, inconstans, inconditata, calida, intemperata. Lib. 4, de *Propriet. rerum*, cap. 9.

27. Juventus per seipsam ad ruinam proclivis est, et ad malitiam levi momento inclinatur. *Homil. 59, super Gen.*

28. Sicut ignis cum fomitem invenit, validioribus flammis exurgit: ita et quando in juvenem materia peccuniarum incidit, tantam accendit fornacem, ut animam juvenis totam flagrare faciat. *Ibid.*

S. BERNARD.

S. BERNARD.

S. BERNARD.

S. BERNARD.

S. BERNARD.

S. BERNARD.

S. BERNARD.

S. BERNARD.

S. BERNARD.

S. BERNARD.

S. BERNARD.

S. BERNARD.

S. BERNARD.

S. BERNARD.

S. BERNARD.

S. BERNARD.

S. BERNARD.

S. BERNARD.

S. BERNARD.

S. BERNARD.

S. BERNARD.

S. BERNARD.

S. BERNARD.

S. BERNARD.

S. BERNARD.